

Teresa Kosyra-Cieślak

**Plan realizacji
materiału języka polskiego
w III klasie liceum i technikum
(plan wynikowy dwustopniowy)**

na podstawie programu

PRZESZŁOŚĆ TO DZIŚ

Zakres podstawowy – 5 godzin tygodniowo

Zakres rozszerzony – 6 godzin tygodniowo

Projekt okładki i stron tytułowych
Agata Pieńkowska

Redakcja i korekta
Magdalena Malczewska

© Copyright by Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
Warszawa 2004

ISBN 83-89315-31-9

Łamanie
Jacek Antoniuk

Druk i oprawa
Łódzkie Zakłady Graficzne
90-019 Łódź, ul. Dowborczyków 18

Wydawnictwo Piotra Marciszuka STENTOR
02-793 Warszawa, ul. Przy Bażantarni 11
tel./faks (0-22) 649 89 97, 649 54 95
www.stentor.com.pl
e-mail: stentor@stentor.com.pl

Plan jest rozpisany na 5 godzin tygodniowo języka polskiego dla zakresu podstawowego i 6 godzin – dla zakresu rozszerzonego (tak jak określa to program *Przeszłość to dziś*). Ze względu na to, iż zajęcia w klasach maturalnych szkół ponadgimnazjalnych kończą się w połowie kwietnia, po odliczeniu dni wolnych od nauki, przerw świątecznych itp. pozostaje około 26 tygodni efektywnej nauki. Daje to w sumie:

– w klasach realizujących program w zakresie podstawowym (5 godzin tygodniowo) – ok. 130 godzin

– w klasach realizujących program w zakresie rozszerzonym (6 godzin tygodniowo) – ok. 155 godzin.

Możliwe jest, oczywiście, zrealizowanie materiału w krótszym czasie (odpowiednio – 4 i 5 godzin tygodniowo), należy wówczas zmniejszyć liczbę godzin przeznaczonych na poszczególne zagadnienia i zrezygnować z niektórych ćwiczeń (np. z samodzielnych prezentacji uczniowskich).

Ponieważ czas nauki w klasie maturalnej jest bardzo ograniczony, syntezy i inne formy przygotowania do matury (np. ustne prezentacje zagadnień) zostały wkomponowane w jednostki tematyczne związane z omawianiem lektur – niniejszy plan nie przewiduje na nie odrębnych godzin (oznaczono je znakiem ✓). W planie nie zostały także ujęte jako odrębne godziny lekcyjne tzw. syntezy materiału w ujęciu historycznoliterackim, natomiast zasygnalizowano liczne możliwości problemowego powtarzania i omawiania materiału z klas programowo niższych – tam gdzie zagadnienia i lektury klasy trzeciej stwarzają do tego okazję.

Tematy bądź treści realizowane fakultatywnie (w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz indywidualnej decyzji nauczyciela) zostały wyodrębnione, a potrzebną na nie liczbę godzin oznaczono literą F. Aby wygospodarować na nie czas, nauczyciel musi dysponować większą liczbą godzin lub zrezygnować z innych treści wskazanych w planie.

Dodatkowe godziny i wymagania dla klas realizujących program w zakresie rozszerzonym zostały oznaczone gwiazdką.

Uwaga: Od podanej wyżej liczby godzin należy odjąć co najmniej po 10 godzin na prace klasowe (z omówieniem). W ten sposób pozostaje:

– dla klas realizujących program w zakresie podstawowym – 120 godzin

– dla klas realizujących program w zakresie rozszerzonym – 145 godzin

i takie liczby godzin – odpowiednio – zostały przewidziane w niniejszym planie.

W ostatniej kolumnie zaznaczono możliwość wprowadzenia elementów ścieżek edukacyjnych: MED – edukacja czytelnicza i medialna, E – edukacja europejska, F – edukacja filozoficzna, REG – edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie.

Tematyka i problematyka lekcji	Liczba godzin	Lektury i inne teksty kultury; (teksty podstawowe i konteksty)	Wymagania z zakresu kształcenia literacko-kulturowego i kształcenia językowego		Ścieżki edukacyjne
			Wymagania na poziom podstawowy Uczeń:	Wymagania dodatkowe na poziom ponadpodstawowy Uczeń:	
I. Na progu XX wieku. Energia nowoczesności					
Futuryzm i inne ważne kierunki artystyczne	2	<p>F. T. Marinetti, <i>Manifest futuryzmu</i> (fragm.)</p> <p>E. H. Gombrich, <i>O sztuce</i> (fragm.)</p> <p>J. Stempowski, <i>Sztuka i przemysł</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: G. Balla, <i>Szybkość samochodu</i> H. Stażewski, <i>Kompozycja</i> U. Boccioni, <i>Ulica wchodzi do domu</i> P. Picasso, <i>Panny z Awinionu</i> P. Citroen, <i>Fotomontaż</i> M. Duchamp, <i>Fontanna</i> R. Magritte, <i>Trudne skrzyżowanie</i> M. Ernst, <i>Para zoomorficzna</i> P. Klee, <i>Złota rybka</i></p> <p>muzyka: utwór jazzowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje główne źródła zmian świadomości społecznej i artystycznej po I wojnie światowej (np. zmiany polityczne, rozwój techniki, nowe idee społeczne) – czyta manifest Marinettiego ze świadomością jego prowokacyjności; dostrzega postawę buntu – w manifestie Marinettiego wskazuje charakterystyczne cechy futuryzmu jako kierunku sztuki początków XX w. (pochwała męskiej energii, witalizmu, nowoczesności, bunt przeciw tradycji) – wymienia główne tendencje i hasła związane z nowymi kierunkami w sztuce (np. aktywizm, zmiana, bunt, szybkość, rozwój cywilizacyjny, masowość, zwrot ku przyszłości, odejście od naśladowczego opisu rzeczywistości) – antymimetyzm, deformacja, karykatura i groteska), krótko je komentuje, odnosi do przykładów dzieł sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje filozoficzne podstawy nowej sztuki (Nietzsche, Bergson, psychoanaliza Freuda) – na podstawie tekstu Marinettiego prezentuje program futurystów – *określa podstawowe wyznaczniki poetyki tekstu Marinettiego, odnajdując w nich cechy futurystyczne – wyjaśnia, czym jest kultura masowa i wskazuje jej podstawowe obszary (np. tania książka, prasa, komedie slapstickowe) – dostrzega związki między kierunkami awangardowymi w poezji i w innych dziedzinach sztuki (np. interpretuje technikę kolażu, fotomontaż, *wie, czym był nurt ekspresjonistyczny w kinie i w teatrze) – *krótko określa wpływ psychoanalizy na literaturę – *określa chronologiczne granice modernizmu i postmodernizmu – krótko przedstawia początki filmu jako nowej dziedziny sztuki, wskazuje 	<p>F</p> <p>MED</p> <p>MED</p>

			<ul style="list-style-type: none"> – opisuje (komentuje) przykłady dzieł sztuki awangardowej, wskazując ich charakterystyczne cechy – ogólnie wyjaśnia terminy: awangarda, modernizm i *przedstawia relacje, jakie między nimi zachodzą – *określa postawę twórczą reprezentowaną przez artystę awangardowego – wymienia i krótko charakteryzuje kierunki artystyczne początków XX w.: futuryzm, ekspresjonizm, surrealizm, dadaizm – czyta ze zrozumieniem fragmenty esejów na temat sztuki 	<p>najważniejszych twórców, wymienia niektóre tytuły, główne terminy itp. (np. Chaplin, Eisenstein, film ekspresjonistyczny, filmowy surrealizm Buñuela, plany filmowe, montaż filmowy)</p>	
Sur-realizm	1 + *1	G. Apollinaire, <i>Male auto</i> , * <i>Celowanie</i> , * <i>Prześlizczna rudowłosa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta wiersze Apollinaire’a ze zrozumieniem nowatorstwa ich poetyki i zawartej w nich nowej wizji świata – podejmuje próbę samodzielnej analizy i interpretacji wierszy, m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • opisuje charakter przestrzeni wykreowanej w wierszu • wskazuje obrazy poetyckie • dostrzega i *interpretuje elementy symboliczne, *opisuje nadawcę i odbiorcę – na podstawie utworu Apollinaire’a wyjaśnia, czym jest kaligram – *wyjaśnia, na czym polega nowatorstwo formalne poezji Apollinaire’a – dostrzega obecne w wierszach aluzje do czasu wojny i elementy autobiograficzne 	<ul style="list-style-type: none"> – samodzielnie interpretuje czytane wiersze – wskazuje i komentuje charakterystyczne cechy języka poetyckiego Apollinaire’a, – odnosi czytane wiersze do poznanych dzieł sztuki (np. obrazów Balli, Klee) – *wskazuje związki poezji Apollinaire’a z twórczością XIX-wiecznych symbolistów francuskich ✓ *przypomina i zbiera wiadomości o symbolizmie w sztuce i symbolu jako środka artystycznym (synteza) – określa, jak „działa” poezja nowoczesna (metaforyczność, gra skojarzeń, wieloznaczne obrazy poetyckie) i jak należy ją odczytywać 	

2. Poeta w wielkim mieście					
Poeta wyzwolony z tradycji romantycznej	1	J. Lechoń, <i>Herostrates</i> A. Słonimski, <i>*Czarna wiosna</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin „dwudziestolecie międzywojenne” – interpretuje czytane wiersze, wnosząc na podstawie analizy kierowanej przez nauczyciela – wskazuje i odczytuje obecne w wierszach symbole romantyczne – przedstawia (opisuje) obraz Polski wyłaniający się z wierszy – określa stosunek podmiotu lirycznego do tradycji poetyckiej (np. do zadań podejmowanych przez romantycznego poetę) – *wskazuje romantyczny rodowód poezji Lechońa i Słonimskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – samodzielnie analizuje i interpretuje wiersze – *rozpoznaje tradycję kulturową, którą przywołują poeci i określa cel nawiązania – określa, jaka koncepcja poety i poezji zawarta jest w wierszach (unieważnienie modelu romantycznego) – *w wierszu Słonimskiego dostrzega i interpretuje motyw tańca (wprowadza kontekst innych „tańców literackich”) 	
Przygotowanie do ustnej matury	1	tematy na egzamin ustny	<ul style="list-style-type: none"> – zna zasady zdawania ustnego egzaminu dojrzałości oraz wymagania (kryteria oceny) – wie, jak się przygotować do prezentacji, jak zaplanować pracę – zna źródła bibliograficzne, z których będzie korzystał – świadomie, w sposób przemyślany dokonuje wyboru tematu z podanej przez nauczyciela listy 		MED
Grupy poetyckie w dwudziestolecie międzywojennym	3 +*1	K. Wierzyński, <i>Lewa kieszeń</i> J. Tuwim, <i>Chrystus miasta, Życie codzienne</i> M. Pawlikowska-Jasnorzewska, <i>Film amerykański, *Płyty Carusa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje czytane utwory: wskazuje codzienność i sprawy „zwyczajne” jako tematy poetyckie, nowego bohatera (szary człowiek i tłum), fascynację techniką i przestrzenią wielkomięjską, witalność, dynamizm, odrzucenie tradycji i pochwałę cywilizacji, zachwyt nad nowymi 	<ul style="list-style-type: none"> – w czytanych wierszach wskazuje różnorodne środki stylistyczne i określa ich funkcje (*dostrzega w nich wykładniki nowatorstwa i awangardowości utworów) – *na podstawie czytanych utworów omawia przemiany i bogactwo postaw twórczych poetów (np. Tuwima – od 	

	<p>B. Jasiński, <i>But w butonierce</i></p> <p>J. Przyboś, <i>Na kołach, Wieczór</i></p> <p>T. Peiper, <i>Miasto. Masa. Maszyna</i> (fragm.)</p> <p>T. Peiper, <i>Miasto</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY muzyka: B. Bartók, <i>Allegro barbaro</i> E. Caruso, <i>Mamma Mia, Che Vo' Sape</i> E. Demarczyk, <i>Pocalunki</i>, sł. M. Pawlikowska-Jasnorzewska, muz. Z. Konieczny</p>	<p>dziedzinami sztuki i nowymi mediami (np. kino, gramofon) itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje postawy podmiotów lirycznych czytanych utworów – *określa funkcje nawiązania ewangelicznego w wierszu Tuwima – opisuje poetykę czytanych utworów, wskazuje nowatorstwo formalne (np. język potoczny w wierszach skamandrytów, „spiętrzoną” metaforę i elipsę w wierszach Przybosia, odejście od rygorów wersyfikacyjno-składniowych itp.); charakteryzuje warstwę brzmieniową (rytm) wierszy itp. – wskazuje językowe formy deprecjatywne i określa ich funkcję – w czytanych utworach wskazuje indywidualne, specyficzne dla poszczególnych twórców dwudziestolecia cechy i tematy (np. fascynację słowem i jego brzmieniem Tuwima, motyw miłości i śmierci oraz kobiecości w poezji Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, nowe wymiary przestrzeni miejskiej w wierszach Peipera i Przybosia) – wyjaśnia krótko, jaką rolę w życiu literackim dwudziestolecia odgrywała kawiarnia literacka – na podstawie czytanych wierszy i wiadomości z podręcznika, *a także samodzielnie znalezionych informacji z różnych źródeł, prezentuje Skamandra i Awangardę Krakowską jako grupy poetyckie 	<p>„barbarzyńcy w mieście” do poety „słowiarza”, Przybosia – od fascynacji miastem ku pejzażom wiejskim)</p> <ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje związek eksperymentów poetyckich Tuwima z pozarozumowym językiem futurystów rosyjskich – *przedstawia różne koncepcje poety (artyści) i poezji obecne w programach i utworach dwudziestolecia (np. „barbarzyńca”, „poszukiwacz słowa”, „eksperymentator w laboratorium sztuki”) – wyjaśnia terminy: deprecjatywność języka (formy deprecjatywne), potoczmy – wymienia i krótko opisuje postacie poetów z kręgu Skamandra, a także *futurystów (Jasińskiego) i *Awangardy Krakowskiej (Przybosia), wymienia ich utwory, podaje najważniejsze wiadomości biograficzne, charakterystyczne cechy twórczości 	
--	--	---	---	--

Motyw miasta w literaturze – synteza – temat fakultatywny	1F	M. Głowiński, J. Sławiński, <i>Miasto w poezji</i> (fragm.) PROPONOWANE KONTEKSTY fotografie przedstawiające osiągnięcia urbanistyki, m.in. projekty Le Corbusiera	<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem fragment eseju ✓ syntetyzuje wiadomości na temat motywu miasta w literaturze (przypomina sobie utwory, określa sposób przedstawienia i funkcje motywu miasta itp.) – wykorzystuje alternatywne sposoby notowania, np. mapę skojarzeń – poszukuje dodatkowych informacji, wskazuje źródła bibliograficzne, dokonuje selekcji i hierarchizacji wiadomości i skojarzeń – sporządza plan prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ samodzielnie przygotowuje i przedstawia w klasie przykładową prezentację na temat związany z motywem miasta w literaturze i sztuce (jak na maturę ustną) – posługuje się materiałami ilustracyjnymi (wykorzystuje je funkcjonalnie) 	MED
3. Polityka i psychologia. Proza realistyczna w dwudziestoleciu międzywojennym					
Spór o idee	6	S. Żeromski, <i>Przedwiośnie</i> (powieść czytana w całości)	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza i opowiada fragmenty (wybrane wątki) powieści, relacjonuje (opisuje) jej świat przedstawiony – charakteryzuje przestrzeń powieściową ukazującą polską rzeczywistość; *dostrzega jej symboliczny wymiar (np.: przygraniczna wieś, do której przyjeżdża Cezary, Nawłóć, Chłodek, dzielnice Warszawy, marsz na Belweder itp.) – opisuje kreację głównego bohatera: przedstawia etapy jego dojrzewania i edukacji, określa przynależność pokoleniową, rewolucyjny rodowód, sposób widzenia polskiej rzeczywistości (konfrontacja marzeń z rzeczywistością), wydany przez niego sąd o Polsce itp. 	<ul style="list-style-type: none"> – określa, w jakich warunkach narodziła się polska powieść polityczna dwudziestolecia (np.: zagrożenia kraju, bieda, zbyt wolno przeprowadzane reformy, rozczarowanie elitą polityczną, zagubiony etos patrioty-społecznika), wskazuje głównych jej twórców – porównuje Nawłóć i Sopicowó (ew. inne znane sobie obrazy dworu ziemiańskiego) – *analizuje język i styl, jakim pisarz przedstawia opisy polskiej rzeczywistości – wyjaśnia termin „powieść polifoniczna” i odnosi go do III części <i>Przedwiośnia</i> – przedstawia charakterystykę porównawczą Cezarego Baryki 	

			<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega i komentuje dialogową konstrukcję III części utworu (zderzenie równorzędnych racji w polemice Cezarego z Gajowcem i Antonim Lulkiem: niepodległe i silne państwo – radykalna poprawa losu warstw najuboższych na drodze rewolucji) – *interpretuje otwarte zakończenie losów bohatera – wskazuje dwa typy narracji obecne w powieści (auktorialną i personalną) i określa ich funkcje – wyjaśnia metaforyczny sens tytułu powieści i tytułów jej części – interpretuje <i>Przedwiośnie</i> jako powieść wyrastającą z rozczarowania pierwszymi latami niepodległości (wskazuje i komentuje właściwe fragmenty utworu) 	<p>i Tomasza Judyma, *wskazując nawiązania romantyczne w kreacji każdego z bohaterów</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie powieści (postać Gajowca i jego nauczycieli) wnioskuje, jak Żeromski wyobrażał sobie etos polskiej inteligencji – na podstawie wiadomości z podręcznika wprowadza kontekst problemów podejmowanych w publicystyce Żeromskiego; charakteryzuje poglądy polityczne i społeczne pisarza (np.: konieczność zachowania niepodległości, likwidacja nędzy, potępienie komunizmu i rewolucji) – *wie, jakie kontrowersje wzbudzało <i>Przedwiośnie</i> i jakie oskarżenia wysuwano pod adresem autora; polemizuje z nimi, wykorzystując interpretację powieści i wiadomości z podręcznika 	
Zawsze człowiek... W stronę powieści psychologicznej	6	Z. Nałkowska, <i>Granica</i> (utwór czytany w całości)	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje zasadę kompozycyjną powieści (inwersja czasowa) i określa jej funkcję (przedstawienie motywów działania oraz złożoności prawdy o człowieku) – *wyjaśnia, na czym polega nowatorstwo kompozycji utworu (wykorzystuje wiadomości z ramki <i>Wielka proza światowa</i>) – przedstawia charakterystykę głównego bohatera powieści; zwraca uwagę na różne źródła informacji i relatywność 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różne płaszczyzny interpretacji powieści (psychologiczno-moralną, polityczno-społeczną, filozoficzną), omawia je, odwołując się do treści utworu – przedstawia wydarzenia ukazane w powieści z punktu widzenia różnych postaci (Zenona, Elżbiety, Justyny, pani Kolichowskiej); wyciąga wnioski – zabiera głos w dyskusji na temat prawdy w życiu człowieka, 	

			<p>oceny tej postaci, próbuje dociec o niej prawdy</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa punkt widzenia narratora powieści – formułuje własną ocenę postaci Zenona, uzasadnia ją; dostrzega tragizm bohatera i *wskazuje jego społeczne i psychologiczne źródła – relacjonuje i komentuje refleksje narratora <i>Graniczy</i> na temat ludzkiego życia – interpretuje tytuł powieści, dostrzegając jego wieloznaczność (płaszczyzna psychologiczno-moralna, społeczno-polityczna, filozoficzna itp.) 	<p>relatywizmu ocen, istnienia obiektywnych norm moralnych (odnosi swoje sądy do <i>Graniczy</i> i innych utworów)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest egocentryzm i jak przejawia się on w ocenach postaci powieściowych – komentując postępowanie postaci powieściowych, wypowiada swój sąd na temat „wdrukowanego schematu postępowania” – wskazuje i *interpretuje obecność motywu maski w powieści 	
Powieść psychoanalityczna	*5	*M. Kuncewiczowa, <i>Cudzoziemka</i> (utwór czytany w całości)	<ul style="list-style-type: none"> – *streszcza (opowiada) historię Róży, zwracając uwagę na sposób, w jaki autorka zapoznaje z nią czytelnika – *wyjaśnia, czym jest czas psychologiczny i jak jego odkrycie wpłynęło na rozwój powieści (wykorzystuje wiadomości z podręcznika, m.in. z ramki <i>Wielka proza światowa</i>); odnosi go do powieści Kuncewiczowej – *dostrzega i komentuje zróżnicowanie narracji: w tekście powieści rozróżnia fragmenty zawierające subiektywny punkt widzenia bohaterki (bądź perspektywę Władysia) oraz obiektywną relację narratora 	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia ogólne założenia powieści Prousta – *wskazuje podobieństwo formalne powieści Kuncewiczowej i poszukiwań „utraczonego czasu” Prousta – *określa i interpretuje różne techniki narracyjne obecne w powieści – *wskazuje i komentuje związki narracji powieściowej z psychoanalizą Freuda (konstrukcja utworu jako „seans psychoanalityczny”); próbuje „postawić diagnozę” Róży i Władysiowi – *wskazuje w powieści motywy muzyki, określa ich funkcję 	

			<ul style="list-style-type: none"> – opisuje język bohaterki, wskazując formy świadczące o jej językowej obcości; określa ich funkcję – *określa funkcję różnych czasów narracji (teraźniejszego i przeszłego) – *wskazuje retrospekcję jako zasadę kompozycyjną powieści – *wyjaśnia określenie „powieść psychoanalityczna”, odnosząc je do konstrukcji utworu i postaci bohaterki – *wyjaśnia tytuł, wskazując źródła „cudzoziemskości” Róży 	<ul style="list-style-type: none"> – *dokonuje porównania dwojga bohaterów: Cezarego Baryki i Róży Żabczyńskiej, zwracając uwagę na ich charakterystyki, sposób prowadzenia losów i język – *wyjaśnia, czym są skrypty kulturowe obecne w języku, podaje przykłady 	
W poszukiwaniu samoświadomości	1	J. Iwaszkiewicz, <i>Panny z Wilka</i> (fragment lub całe opowiadanie)	<ul style="list-style-type: none"> – rekonstruuje portret psychologiczny Rubena (na podstawie przeczytanego fragmentu lub całości opowiadania) – opisuje sposób prowadzenia narracji, zwracając uwagę na zmianę czasów (przeszły, teraźniejszy); wskazuje nakładanie się planów czasowych – wskazuje środki stylistyczne zawarte w czytanych fragmentach i określa ich funkcje – określa, co jest głównym przedmiotem obserwacji narratora (myśli, wspomnienia bohatera, jego wnętrza) 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje technikę narracyjną obecną w czytanych fragmentach – wskazuje źródła problemów egzystencjalnych bohatera (rozpoznane przez niego samego i wywnioskowane na podstawie opisu) – określa strategię narracji (narrator podąża za pogłębiającą się samoświadomością Rubena) – podaje podstawowe informacje o Prouście i założeniach jego powieści – w opowiadaniu Iwaszkiewicza dostrzega i interpretuje topos miłości i śmierci 	
Rozwój powieści realistycznej – synteza – temat fakultatywny	2F	wiadomości i wybrane fragmenty powieści z podręcznika, np.: J. Joyce, <i>Ulysses</i> , T. Mann, <i>Czarodziejska góra</i> M. Dąbrowska, <i>Noce i dnie</i> , J. Iwaszkiewicz, <i>Panny z Wilka</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ porównuje model XIX-wiecznej powieści realistycznej ze znanymi sobie powieściami dwudziestolecia międzywojennego, wskazuje cechy wspólne i różnice – czyta i interpretuje fragmenty powieści: np. <i>Ulysses</i> Joyce’a, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia różne kierunki poszukiwań formalnych prozy realistycznej w dwudziestolecie: czas subiektywny i monolog wewnętrzny bohatera w powieści Prousta, strumień świadomości i symultanimizm Joyce’a, „powieść edukacyjną” Manna, 	F

		powieści poznane wcześniej (w klasie II i III) – przypomnienie	<p><i>Czarodziejskiej góry</i> Manna, <i>Nocy i dni</i> Dąbrowskiej, <i>Panien z Wilka</i> Iwaszkiewicza; wskazuje charakterystyczne cechy ich poetyki</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ syntetyzuje wiadomości na temat technik narracyjnych stosowanych w powieści dwudziestolecia i ich funkcji – wymienia i krótko prezentuje najważniejszych autorów powieści dwudziestolecia (np. wskazanych w podręczniku) 	<p>behawioryzm, np. Hemingwaya</p> <ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie wiadomości z podręcznika wskazuje wpływ filozofii i psychologii na rozwój powieści – *wnioskuję, dlaczego czas stał się jednym z głównych tematów powieści i w ogóle sztuki XX w. 	
4. Konstruktorzy dziwnych światów					
Natura twórcza i tworząca – czyli świat poznawany i odczuwany inaczej	2	<p>B. Leśmian, <i>Topielec</i>, <i>Dusiolek</i>, *<i>Poeta</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY muzyka: E. Demarczyk, <i>Garbus</i>, śl. B. Leśmian, muz. Z. Konieczny M. Umer, <i>Ląka</i>, śl. B. Leśmian, muz. Z. Konieczny</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersze Leśmiana, wnosząc na podstawie analizy (dokonanej pod kierunkiem nauczyciela) – opisuje charakter świata wykreowanego w wierszach, dostrzega jego symboliczny charakter i filozoficzne przesłanie – *przedstawia sposób, w jaki poeta widzi naturę oraz jej relacje z człowiekiem – wskazuje specyfikę języka artystycznego Leśmiana (rodzaje neologizmów i ich funkcje, rytm) – wskazuje w poznanych wierszach inspiracje ludowe (np.: ballada, meliczność, postacie rodem z baśni ludowych, antropomorficzne widzenie sił natury) i *wyjaśnia, w jaki sposób poeta je przetwarza, włączając 	<ul style="list-style-type: none"> – samodzielnie analizuje i interpretuje czytane wiersze Leśmiana – *interpretuje czytane wiersze jako opowieści filozoficzne: o bycie, poznaniu, trudzie istnienia, dochodzeniu prawdy o świecie – wyjaśnia ogólnie, na czym polega związek poezji Leśmiana z filozofią Bergsona (intuicja, pęd życiowy, natura tworząca, jaźń itp.) – *na podstawie czytanych wierszy określa Leśmianowską koncepcję poety („poeta jako człowiek pierwotny”) – *wskazuje związki poezji Leśmiana z mitycznym pojmowaniem świata – określa stylistyczną i znaczeniową wartość neologizmów Leśmianowskich – rozpoznaje słotwórczą budowę 	F

			<p>w swoją wizję świata</p> <ul style="list-style-type: none"> – w czytanych wierszach wskazuje elementy humoru i ludowej groteski, określa ich funkcje 	<p>neologizmów Leśmiana, dzieli je na kategorie (np. wg części mowy), *wyciąga wnioski na temat poglądów poety na język</p>	
Ku źródłom mitu i tajemnicy istnienia	2	<p>B. Schulz, <i>Wiosna</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>A. Chciuk, fragm. książki <i>Bruno Schulz zaczarowany i zwykły</i></p> <p>malarstwo: obraz i ryciny B. Schulza M. Chagall, <i>Zielony skrzypek</i> J. Adler, <i>Moi rodzice</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe informacje na temat Schulza i Drohobycza (wykorzystuje cytaty z książki Chciuka i informacje z podręcznika) – interpretuje fragment prozy, odnajdując w nim elementy autobiograficzne i wyjaśniając, w jaki sposób zostały one przetworzone – śledzi i interpretuje inicjacje (wtajemniczenia), których doświadcza bohater <i>Wiosny</i> – *wskazuje i interpretuje w opisie motywy symboliczne i mityczne – wyjaśnia, dlaczego Schulz uważa dzieciństwo za „genialną epokę” i czas święty – analizuje i charakteryzuje język poetycki Schulza (części mowy i ich funkcje, odwołanie się do wrażeń zmysłowych, dynamizacja opisu, metafory i ich charakter, animizacja i antropomorfizacja itp.) – *wskazuje w opisie metafory sugerujące metamorfozę elementów rzeczywistości, wyjaśnia, jakie mają znaczenie dla obrazu wykreowanego świata ✓ zbiera materiał do syntezy: „Obraz dzieciństwa w literaturze różnych epok” 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia relacje między mikrokosmosem (dom, Drohobycz) i makrokosmosem (wszechświat, mit) w świecie przedstawionym w opowiadaniu Schulza – wyjaśnia, jak Schulz pojmuje „dojrzewanie do dzieciństwa” – określa sposób pojmowania czasu w prozie Schulza (odnosi to do czytanego tekstu, przytacza właściwe cytaty) – *wyjaśnia, na czym polega mityzacja rzeczywistości w prozie Schulza, m.in. przywołuje mit Początku i Księgi – *wskazuje związki między prozą Schulza a malarstwem np. Chagalla ✓ przygotowuje i wygłasza referat: „Obraz dzieciństwa w literaturze różnych epok (synteza materiału)” 	MED

Świat jako koszmar, byt jako pułapka	*6	*F. Kafka, <i>Proces</i> (utwór czytany w całości)	<ul style="list-style-type: none"> – *streszcza (opowiada) fragmenty powieści (np. aresztowanie, opis sądu, procedury jego funkcjonowania, role adwokatów i innych pracowników itp.), wskazuje elementy odbiegające od rzeczywistości (odrealniające obraz) – *przedstawia drogę Józefa K., m.in. jego relacje ze spotkanymi ludźmi, nadzieje, jakie w nich pokłada, stosunek do procesu i przemiany zachodzące w samym bohaterze – *interpretuje wskazane fragmenty utworu (np. przypowieść o odźwiernym) – *rozpoznaje i interpretuje paraboliczny sens procesu – *wyjaśnia, co w powieści oznacza „bycie oskarżonym” – *wyjaśnia termin „powieść paraboliczna”, odnosząc go do <i>Procesu</i> i innych znanych sobie utworów 	<ul style="list-style-type: none"> – *określa, jaka wizja świata i egzystencji ludzkiej wyłania się z <i>Procesu</i> Kafki – *opisuje poetykę utworu, zwracając uwagę na gatunek powieści i jego cechy, wymieszanie elementów realistycznych w taki sposób, iż tworzą fantastyczny świat przedstawiony, paraboliczność utworu – *komentuje psychologiczną interpretację <i>Procesu</i> autorstwa Fromma – *zestawia ze sobą i porównuje dwa wykreowane światy: Schulza i Kafki – *podaje informacje biograficzne na temat Kafki (na podstawie wiadomości z podręcznika) 	F
Forma w życiu człowieka	6	W. Gombrowicz, <i>Ferdydurke</i> (rozdziały: II, III, VI, VII, VIII, IX, X, XII, XIV lub *utwór czytany w całości)	<ul style="list-style-type: none"> – *streszcza (opowiada, relacjonuje) utwór – interpretuje znane sobie fragmenty utworu, np. przebudzenie bohatera, zaprowadzenie go do szkoły, pojedynek Syfona z Miętusem itp. – przedstawia bohatera, wskazując różne jego „ja” oraz określając rolę (formy), jakie zostają mu narzucone – ocenia wpływ, jaki na bohatera mają inni ludzie (a więc: w jaki sposób człowiek jest określany przez relacje 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe informacje biograficzne o Gombrowiczu – na podstawie sytuacji Józia ocenia sytuację człowieka uwikłanego w formę – wyjaśnia, jak można rozumieć Gombrowiczowską Formę (w zakresie wskazanym w podręczniku) – *porównuje Gombrowiczowską sytuację człowieka (Józia) do koncepcji „człowieka w teatrze życia 	

	<p>PROPONOWANE KONTEKSTY malarstwo: karnawał i groteska w sztuce europejskiej, np.: drzeworyt S. Munstera B. Bruegel, <i>Walka karnawału z postem</i> H. Bosch, <i>Kuszenie św. Antoniego</i> karykatura starej kobiety Leonarda da Vinci F. Goya, <i>Niech wiedza, jacyśmy dostojni</i> S. I. Witkiewicz, <i>Portret Stefana Glassa</i> J. Ensor, <i>Wjazd Chrystusa do Brukseli</i></p> <p>W. Kayser, <i>Próba określenia istoty groteskowości</i> (fragm.)</p>	<p>międzyludzkie)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia symboliczny sens kolejnych ucieczek Józia (ocenia, czy możliwe jest uwolnienie się człowieka od narzucanej mu formy) – *wyjaśnia, jak Gombrowicz rozumie dojrzałość (i niedojrzałość człowieka) – w czytanych fragmentach wskazuje elementy parodii, groteski, karykatury, aluzji literackiej i kulturowej; określa ich funkcje (np. kompromitacja określonych środowisk społecznych, zachowań, postaw itp.) – ocenia obraz środowisk społecznych ukazanych w powieści: szkoła, dom (rodzina mieszczańska), dwór ziemiański, *zwracając uwagę na rolę tradycji, która je ukształtowała – interpretuje groteskową symbolikę części ciała (np. twarz-gęba, głowa walcząca z łydką itp.) – wskazuje sformułowania charakterystyczne dla groteskowego kodu Gombrowicza i wyjaśnia ich sens (np. pupa, gęba, łydka, patrzec belfrem) – *wyjaśnia, czym jest kultura karnawału (na podstawie wiadomości z podręcznika) i dostrzega jej związek z powieścią Gombrowicza – na podstawie powieści i wybranych dzieł sztuki wyjaśnia, czym jest groteska i jakie są jej cechy 	<p>codziennego” Goffmana</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa gatunek utworu, zwracając uwagę na związki z powieścią łotrzykowską i powiastką filozoficzną – ocenia stylistyczną wartość elementów nonsensu, absurdu, deformacji – *wskazuje związek groteski (w języku i stylu powieści) z obrazem deformacji osobowości człowieka pod wpływem interakcji z innymi ludźmi w codziennych sytuacjach (np. w rodzinie Młodziaków) – *wskazuje przykłady stylistycznego dysonansu stosowanego przez autora, wyjaśnia jego mechanizm i funkcje – *interpretuje <i>Ferdynurke</i> w kontekście Bachtinowskiej koncepcji kultury karnawału (śmiechu, błazenady, parodii, anarchii – na podstawie wiadomości z podręcznika) ✓ przedstawia samodzielnie przygotowany referat (lub prezentację) z wykorzystaniem materiałów ilustracyjnych: Co wiemy o grotesce? 	
--	---	---	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> ✓ powtarza i syntetyzuje materiał dotyczący groteski i jej funkcji w literaturze i sztuce różnych epok – czyta ze zrozumieniem fragment eseju o grotesce, wykorzystuje zawarte w nim informacje do syntezy materiału 		MED
5. Katastrofizm i katastrofa					
Katastrofizm lat 30.	3	<p>Cz. Miłosz, <i>O książce</i></p> <p>*K. Wierzyński, <i>Pieśń ze środka miasta</i></p> <p>J. Czechowicz, <i>żał</i></p> <p>*K. I. Gałczyński, <i>Koniec świata. Wizje świętego Ildelfonsa...</i>, <i>Kryzys w branży szarlatanów</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY sztuka: O. Dix, <i>Podpory społeczeństwa</i> M. Rouba, <i>Młyn</i> M. Beckman, <i>Żelazny most</i> B. Linke, rysunek do <i>Balu w operze</i> Tuwima</p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie czytanych wierszy określa nastroje lat 30. (rozczarowanie, niepewność, przecucie katastrofy itp.) – wskazuje polityczne i społeczne źródła nastrojów katastroficznych, znajduje ich odbicie w czytanych wierszach i w sztuce (kryzys ekonomiczny, nędza, bezrobocie, narodowe ruchy faszystowskie, widmo rewolucji, totalitaryzmy itp.) – dokonuje analizy i interpretacji wiersza Miłosza – określa, jaki portret ludzi swej epoki kreśli poeta (krytyka współczesności) – komentuje występujące w wierszu relacje między realnym czasem historycznym a biblijnym czasem apokalipsy, wyciąga wnioski – wskazuje katastroficzne wizje w wierszu Czechowicza, *interpretuje ich symbolikę – wskazuje stylistyczne wykładniki muzyczności, określa ich funkcje (np. instrumentację głosową, 	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia ogólne założenia diagnozy upadku kultury przedstawione w książce <i>Zmierzch Zachodu</i> Spenglera, informacje o antyutopiach takich, jak <i>Nowy wschód świata</i> Huxleya, i o katastroficznych przecuciach Witkacego (na podstawie informacji z podręcznika) – podaje podstawowe informacje o wileńskich żagarystach (a zwłaszcza o Miłoszu), wyjaśnia tytuł pisma – rozpoznaje 13-zgłoskowiec i interpretuje jego wykorzystanie w wierszu Miłosza, wskazuje związaną z nim tradycję literacką – *w wierszu Miłosza odczytuje echa przecucia „zmierzchu kultury” – *wskazuje przemiany postaw światopoglądowych i twórczych poetów dwudziestolecia, porównując obrazy miasta w dwóch wierszach Wierzyńskiego: <i>Lewa kieszeń</i> i <i>Pieśń</i> – *interpretuje groteskowe utwory Gałczyńskiego w kontekście 	E

			<p>onomatopeje, środki służące rytmizacji itp.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – * w wierszach Gałczyńskiego rozpoznaje odmienną konwencję (groteska, satyra itp.) i jej związek z kulturą karnawału – *przedstawia i interpretuje sposób wykorzystania aluzji biblijnych w wierszach Gałczyńskiego – w czytanych wierszach wskazuje i *interpretuje symbolikę apokaliptyczną (biblijną) – na podstawie czytanych wierszy określa główne cechy poetyki katastroficznej (np. nawiązanie do tradycji symbolizmu, wizyjność) – opisuje budowę czytanych wierszy, odróżnia wiersze tradycyjne od awangardowych – w czytanych utworach wskazuje środki językowe o funkcji ekspresywnej, np. formy kontrastywne, określenia dynamizujące wypowiedź, hiperbolizacje, metafory nacechowane emocjonalnie, inne środki składniowe i leksykalne – w poezji i malarstwie wskazuje i interpretuje (w kontekście dzieł) niektóre ważne tematy i obrazy katastroficzne, np. młyn, miasto 	<p>nastrojów katastroficznych lat 30. i w kontekście kultury karnawału</p> <p>✓ dokonuje syntezy wiadomości na temat katastrofizmu w literaturze i sztuce różnych epok, uwzględnia utwory literackie (np. <i>Hymny</i> Kasprowicza) i dzieła innych sztuk poznane w klasie II</p>	
--	--	--	--	---	--

Katastrofa spełniona	3 + *1	<p>K. K. Baczyński, <i>Wyroki, Pokolenie</i></p> <p>*T. Gajcy, <i>Przesłanie</i></p> <p>*T. Borowski, <i>Pieśń</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY K. K. Baczyński, <i>Pokolenie</i> (rys.) zdjęcia z klęski wrześniowej i powstania warszawskiego E. Demarczyk, <i>Wiersze wojenne</i>, sł. K. K. Baczyński, muz. Z. Konieczny</p> <p>P. Rodak, <i>Wyobrażenia poetów spełnionej apokalipsy</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje czytane wiersze, formułując wnioski na podstawie analizy kierowanej przez nauczyciela – określa charakter przestrzeni ukazanej w wierszach, interpretuje wypełniające ją elementy; *rozpoznaje jej wizyjność – określa nastrój czytanych utworów (uwzględniając ich segmentację) – nazywa wartości (także przeciwstawne) obecne w czytanych utworach – wskazuje środki językowe i stylistyczne sygnalizujące, iż poeta (podmiot liryczny) mówi w imieniu pokolenia – krótko przedstawia poetów pokolenia wojennego: Baczyńskiego, Gajcego, Borowskiego – wyjaśnia określenie „poeci spełnionej przepowiedni” (lub: „spełnionej apokalipsy”), odwołując się do przeczuc przedwojennych katastrofistów i wyjaśniając metaforę apokalipsy – na podstawie czytanych utworów przedstawia obraz wojny jako apokalipsy, uwzględnia poetykę wierszy (rozpoznaje cechy stylu ekspresjonistycznego) – interpretuje zawarty w czytanych wierszach obraz wojny jako rozpadu ogólnoludzkiego porządku i upadku uniwersalnych wartości 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje czytane utwory – wskazuje i interpretuje motywy symboliczne – przeprowadza analizę i interpretację porównawczą <i>Pokolenia</i> Baczyńskiego i <i>Pieśni</i> Borowskiego (bierze pod uwagę świadomość pokoleniową, pejzaż, obraz człowieka, motywy apokaliptyczne itp.) – zestawia konstrukcję podmiotu lirycznego w wierszach Gajcego i Baczyńskiego – podaje podstawowe informacje o podziemnym życiu literackim i kulturalnym na ziemiach polskich w czasie okupacji (m.in. wymienia SiN i jego redaktorów) – wie, jaką rolę przypisywali poeci okupacyjni artyście (organizator wyobraźni narodowej) ✓ przedstawia wyłaniający się z czytanych wierszy syntetyczny obraz pokolenia, którego młodość przypadła na czas wojny – charakteryzuje wizję trudnego człowieczeństwa zawartą w wierszach Baczyńskiego i Gajcego – *porównuje wiersze poetów okupacyjnych (np. Baczyńskiego) z utworami przedwojennych katastrofistów (np. Czechowicza) – *w sposób syntetyczny przedstawia język i styl katastrofistów lat 30. i 40. 	
----------------------	--------	--	---	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wizję obozu opisaną przez Borowskiego (wytwór kultury europejskiej; model państwa totalitarnego – kwintesencja systemu hitlerowskiego) – na przykładzie Tadka i innych postaci charakteryzuje więźnia obozów hitlerowskich, wskazuje fragmenty świadczące o jego uprzedmiotowieniu – wyjaśnia określenie: „człowiek zlagrowany” – w interpretacji opowiadań wykorzystuje wiedzę historyczną oraz wiadomości biograficzne o autorze, odróżnia Tadka-bohatera literackiego od postaci pisarza – *uzasadnia, iż opowiadania Borowskiego mają wymiar moralistyczny, a nie nihilistyczny – odwołując się do tekstu, charakteryzuje styl, jakim pisane są opowiadania i sposób prowadzenia narracji (behawioryzm, styl lapidarny) – w czytanych opowiadaniach wskazuje cechy dokumentu i literatury pięknej 	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia diagnozę kultury europejskiej postawioną przez Borowskiego (cywilizacyjna utopia zamieniona w mechanizm ludobójstwa) – *wyjaśnia, jaki związek z przedstawioną wizją człowieka „urobionego” przez obóz ma behawiorystyczny styl opowiadań <p><u>fakultatywnie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różne przykłady postaw ludzkich wobec systemu totalitarnego w literaturze dokumentalnej, np.: <ul style="list-style-type: none"> • *porównuje obraz człowieka „urobionego” przez system – bohatera opowiadań Borowskiego i Stroopa z <i>Rozmów z katem</i> Moczarskiego • *porównuje postawy więźniów i ich stosunek do wartości – w opowiadaniach Borowskiego i <i>Świętym</i> Szczepańskiego 	
--	--	--	---	---	--

Ocalenie człowieka i wewnętrznej wolności	7	<p>G. Herling-Grudziński, <i>Inny świat</i> (utwór czytany w całości)</p> <p>W. Karpiński, <i>Lustro „Innego świata”</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza, opowiada, relacjonuje fragmenty utworu w kontekście wiedzy historycznej i biografii autora, wskazuje dokumentalny charakter książki – rozpoznaje w powieści cechy pamiętnika, określa zasadę kompozycji i sposób prowadzenia narracji – szczegółowo analizuje i interpretuje wskazane fragmenty (np. studium męczeństwa Kostylewa) – przedstawia metody fizycznego i psychicznego niszczenia ludzi w państwie sowieckim – charakteryzuje system obozów sowieckich jako obraz totalitaryzmu – interpretuje tytuł i motto powieści – formułuje główny problem i przesłanie utworu (ocalenie człowieczeństwa i wewnętrznej wolności, obraz człowieka, który nie chce się poddać złu i tragicznemu losowi) – interpretuje <i>Inny świat</i> jako wyraz odmowy poddania się złu – *wymienia inne ważne publikacje i ich autorów ukazujące „archipelag GUŁag” – czyta ze zrozumieniem fragment eseju Karpińskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje podstawowe informacje o Herlingu-Grudzińskim jako więźniu łagrów i wybitnym pisarzu emigracyjnym (a także o środowisku „Kultury” oraz jej znaczeniu) – wskazuje introspekcję jako metodę pisarską związaną z moralistycznym przesłaniem utworu – porównuje obraz człowieka w sytuacji ekstremalnej w opowiadaniach Borowskiego i <i>Innym świecie</i> (przedstawia „spór” Grudzińskiego z Borowskim) – porównuje styl opowiadań Borowskiego (lapidarny) i <i>Innego świata</i> (więcej środków stylistycznych, epitety, metafory itd.) ✓ *formułuje własne wnioski i sądy na temat różnych wizji „świata za drutami” oraz postaw ludzkich w sytuacji ekstremalnej, stosunku do cierpienia, wolności i zniewolenia itp. – w interpretacji <i>Innego świata</i> wykorzystuje wiadomości z eseju Karpińskiego, syntetyzuje je i przetwarza 	
---	---	---	---	---	--

Polak patrzy na mury getta i tragedię narodu żydowskiego	2	<p>Cz. Miłosz, <i>Campo di Fiori</i></p> <p>*A. Rudnicki, <i>Wielkanoc</i></p> <p>W. Broniewski, <i>Ballady i romanse</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY muzyka: M. Ptaszyńska, <i>Holocaust Memorial Cantata</i> do poematu Lesliego Woolfa Hedleya</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje czytane utwory, odnajdując w nich literackie świadectwo Holocaustu – *porównuje sposób ukazania tragedii narodu żydowskiego w poszczególnych utworach (np. zarysowaną perspektywę i przestrzeń poetycką, ukazanych bohaterów, sytuację liryczną, „ja” liryczne, formę podawczą i przynależność gatunkową utworów, ukształtowanie języka artystycznego itp.) – określa funkcję powiązania dwóch planów czasowych w wierszu Miłosza – interpretuje sens „morałów” wskazanych w wierszu Miłosza oraz odautorskiej refleksji o „samotności ginących” – w świetle wiersza określa wskazane przez Miłosza zadanie poety i poezji – *w wierszu Broniewskiego określa sposób przywołania tradycji romantycznej i określa jego funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje czytane utwory, wykorzystując wiadomości z lekcji historii i różnych źródeł na temat Holocaustu – przeprowadza analizę i pogłębioną interpretację wiersza Miłosza, opisuje jego kompozycję, ukształtowanie języka artystycznego, funkcję środków stylistycznych itp. – odczytuje wiersz Miłosza jako świadectwo ciągłości historycznego doświadczenia ludzi – *ocenia, w jaki sposób polscy pisarze traktowali (i poruszali) kwestię odpowiedzialności za eksterminację narodu żydowskiego – *wskazuje poetów, których mógłby określić mianem moralisty, i uzasadnia swój wybór 	MED
Walka o godną śmierć	5	<p>H. Krall, <i>Zdażyć przed Panem Bogiem</i> (utwór czytany w całości)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY A. Świrszczyńska, <i>Budowałam barykadę</i> informacje o powstaniu warszawskim</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia faktograficzny charakter książki Krall, m.in. wyjaśnia, kim jest Edelman i jaką rolę odegrał w powstaniu w getcie warszawskim – wskazuje dwie płaszczyzny czasowe relacji Edelmana i określa, co je łączy – na podstawie relacji Edelmana interpretuje wybuch powstania w getcie jako walkę o godną śmierć – interpretuje tytuł utworu 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie relacji Edelmana i materiałów zamieszczonych w podręczniku (np. cytatów z tekstów Nałkowskiej, Iwaszkiewiczza) przedstawia tragedię getta warszawskiego i stosunek do niej Polaków ✓ porównuje opisy śmierci Żydów w getcie z literacką tradycją „piękną” śmierci w walce 	

		<p>sztuka: B. Linke, <i>Egzekucja w ruinach getta</i> rysunek H. Ołomuckiej</p> <p>muzyka: K. Penderecki, <i>Tren „Ofiarom Hiroszimy”</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Edelman twierdzi, iż „nie nadaje się na bohatera” i odrzuca wszelkie sugestie heroizacji powstania w getcie – w utworze Krall wskazuje cechy reportażu – wyjaśnia znaczenie i *pochodzenie słowa „holocaust” ✓ zbiera materiały do syntezy: „Literackie świadectwa lat wojny i okupacji – dokument czy literatura piękna?” (m.in. opracowuje bibliografię najważniejszych pozycji i gromadzi wiadomości o ich autorach, wykorzystując informacje z podręcznika i znalezione samodzielnie w szkolnej bibliotece, internecie itp.) – określa, które cechy zbliżają utwór do literatury pięknej, które zaś nadają mu wartość dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> – określa, jak Edelman łączy konwencję pięknego umiarkowania z historią swojego pokolenia (przytacza cytaty) ✓ przygotowuje i wygłasza prezentację: „Literackie świadectwa lat wojny i okupacji – dokument czy literatura piękna?”, w której wykorzystuje różne materiały ilustracyjne – określa sposób zapisania i przekazania doświadczeń czasu zagłady w znanych sobie utworach (synteza) 	MED
Człowiek, który ocalał	2	<p>T. Różewicz, <i>Matka powieszonych, Ocalony, *Termopile polskie</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY Z. Nałkowska, <i>Medaliony</i> (przypomnienie, kontekst do wierszy Różewicza)</p> <p>sztuka: J. Szajna, <i>Ściana butów</i> A. Wróblewski, <i>Rozstrzelanie surrealistyczne</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersze Różewicza, wykorzystując kontekst historyczny oraz kontekst literacki poznanych wcześniej utworów ukazujących człowieka i jego system wartości w sytuacji ekstremalnej – określa, kim jest (w poezji Różewicza) człowiek, który ocalał z katastrofy – odwołując się do czytanych wierszy, wskazuje moralistyczny wymiar utworów Różewicza (diagnoza rozpadu wartości, „poszukiwanie nauczyciela i mistrza”, który pomoże odbudować ład) 	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersze Różewicza jako obraz samoświadomości człowieka ocalonego z zagłady – na podstawie czytanych wierszy wyjaśnia, na czym polega Różewiczowski system wersyfikacyjny ✓ wiersz <i>Matka powieszonych</i> interpretuje w kontekście innych znanych sobie utworów zawierających motyw matki oplakującej dziecko; określa sposób potraktowania uniwersalnego motywu przez Różewicza 	E

			<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje budowę i język artystyczny wierszy Różewicza, wyjaśnia jego ideowe przesłanie (odrzućcie zbędną ekspresję, „mówienie ze ściśniętym gardłem”, wątpliwość, czy możliwa jest „sztuka po Oświęcimiu”) – w wierszach Różewicza dostrzega zatarcie granicy między językiem poezji a językiem prozy, ilustruje je przykładami 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie wiersza <i>Ocalony</i> charakteryzuje świat po katastrofie i sytuację człowieka, wykorzystuje kontekst dzieł sztuki (Szajna, Wróblewski) 	
7. Literatura i komunizm					
Literatura czy propaganda?	1+*1	<p>A. Ważyk, <i>*Rzeka, *Lud wejdzie do śródmieścia, Poemat dla dorosłych</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY budownictwo socrealistyczne, np.: Nowa Huta, Pałac Kultury i Nauki w Warszawie plakat socrealistyczny portrety przywódców</p> <p>film: A. Wajda, <i>Człowiek z marmuru</i></p> <p>muzyka: piosenki socrealistyczne, np.: <i>Budujemy nowy dom</i> wyk. Chór Czejjanda</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin „socrealizm” – podaje główne założenia i cechy sztuki socrealistycznej, odnosi je do znanych sobie tekstów kultury (poezja, plakat, malarstwo, piosenki) – ogólnie omawia warunki polityczne i społeczne w różnych okresach PRL-u i ich wpływ na sztukę tego czasu (naciski polityczne, indoktrynacja, propaganda, cenzura, zakłamywanie rzeczywistości, przemilczanie niewygodnych tematów, aluzyjność; w okresie późniejszym – nurt opozycji) – wyjaśnia określenie „nowomowa” i podaje jej przykłady (na podstawie podręcznika i *znalezione w wierszach Ważyka), wskazuje i objaśnia jej funkcje – *omawia formy i cele wprowadzania Nowej Wiary, wyjaśnia jak „prostowano 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jaki wpływ miała nowomowa na język literatury i świadomość społeczeństwa – wyjaśnia, o czym mówią książki Orwella (<i>Folwark zwierzęcy</i> i <i>Rok 1984</i>) i na czym polega ich znaczenie dla kultury i myśli politycznej XX w. (na podstawie informacji z podręcznika) – zna Orwellovskie pochodzenie takich sformułowań, jak: nowomowa, Wielki Brat, prostowanie przeszłości – znajduje przykłady nowomowy w prasie (publicystyce) współczesnej – *porównuje obraz Warszawy w wierszach Ważyka (<i>Lud wejdzie do śródmieścia</i> i <i>Poemat dla dorosłych</i>) – *porównuje socrealistyczne wiersze Ważyka z <i>Poematem dla dorosłych</i>, 	E

			<p>historię”, czym był kult jednostki, odnajduje jego przejawy w znanych tekstach kultury (np. w wierszach Ważyka, plakacie socrealistycznym)</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje polską rzeczywistość ukazaną w <i>Poemacie dla dorosłych</i> (przytacza właściwe fragmenty) – interpretuje <i>Poemat dla dorosłych</i> jako wyraz rozczarowania rzeczywistością realnego socjalizmu – wskazuje kontekst historyczny <i>Poematu dla dorosłych</i> („odwilż”) 	<p>przedstawia ewolucję poglądów na rolę literatury i zmiany oceny sytuacji politycznej; wykorzystuje kontekst historyczny</p>	
Dobro i zło, czyli diabeł w komunistycznym świecie	*7–8	*M. Bułhakow, <i>Mistrz i Małgorzata</i> (powieść czytana w całości)	<ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje różne plany narracyjne powieści Bułhakowa, określa zasadę kompozycyjną utworu – *dostrzega i interpretuje powiązanie elementów realistycznych i fantastycznych – *charakteryzuje obraz Moskwy lat 30. (różne aspekty życia w komunistycznej Rosji) – *przedstawia działalność Wolanda i jego świty, określa sposób potraktowania i funkcję motywu satanistycznego – *ocenia, jaka jest prawda o mieszkańcach Moskwy ujawniona przez Wolanda (obraz społeczeństwa w totalitarnym państwie) – *interpretuje sposób i cel wykorzystania motywów biblijnych – *odczytuje moralistyczne przesłanie powieści (np. związane z prawdą, winą i karą, wiernością sobie, dobrem i złem itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> – *określa funkcje wprowadzenia w powieści motywów i elementów fantastycznych (metafizycznych) – *określa rolę Poncjusza Piłata w historii Jezui i w powieści Bułhakowa, porównuje je – *wskazuje i interpretuje motywy symboliczne (np. ogień, burza, woda, lot, światło słońca i światło księżyca, noc itp.) – *przedstawia funkcjonowanie w powieści motywu mistrza i ucznia, wprowadza kontekst innych znanych sobie tekstów kultury – *rozpoznaje w powieści motywy faustowskie – *interpretuje motto powieści 	

Poeta przeciw zniewoleniu	1+*1	<p>Cz. Miłosz, <i>Który skrzywdziłeś,</i> <i>*Zniewolony umysł</i> (fragm.)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY *A. Bobkowski, <i>Szkice piórkem</i> (fragm.)</p> <p>film: R. Bugajski, <i>Przestuchanie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wiersz Miłosza: określa społeczny, polityczny i etyczny wymiar zbrodni tyrana oraz wskazane w wierszu powinności poezji i poety – charakteryzuje budowę oraz język poetycki wiersza – *wyjaśnia, na czym polega postawa nazwana przez Miłosza Ketmanem – *interpretuje <i>Zniewolony umysł</i> jako analizę mentalności intelektualistów „nawróconych” na marksizm i socrealizm – wyjaśnia, dlaczego po II wojnie światowej polska literatura rozwijała się na emigracji; *podaje nazwiska najważniejszych jej przedstawicieli 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ interpretuje wiersz Miłosza w kontekście utworów z różnych epok ukazujących władzę tyrana (np. <i>Makbet</i>, III część <i>Dziadów</i>) – *zna założenia materializmu dialektycznego Marksa i Engelsa – *dokładniej wyjaśnia, jaki wpływ na twórców miała marksistowska „pigułka szczęścia” – *podaje najważniejsze informacje o literaturze emigracyjnej, ocenia znaczenie „Kultury” paryskiej (na podstawie informacji z podręcznika) 	F
Życie w państwie totalitarnym – poezja przeciwko zniewoleniu umysłów i zakłamaniu języka	5+*1	<p>*S. Mrozek, <i>Z ciemności, Mali, ale postępowi</i></p> <p>*K. Wierzyński, <i>Moralitet o czystej grze</i></p> <p>Z. Herbert, <i>Potęga smaku</i></p> <p>T. Burek, <i>Herbert – linia wierności</i> (fragm.)</p> <p>S. Barańczak, <i>Spójrzmy prawdzie w oczy</i></p> <p>R. Krynicki, <i>Jeżeli przyjdzie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – wie, że w życiu politycznym i kulturalnym PRL-u istniał nurt „świadectwa i sprzeciwu” sygnowany miesiącami politycznych przełomów; wymienia niektórych twórców mieszczących się w tym nurcie i ważne dzieła – *wykorzystując wiadomości z historii, lokalizuje najważniejsze wydarzenia literackie (tytuły, nazwiska, formacje) „historycznych” miesięcy (Czerwiec, Październik, Marzec, Grudzień, Sierpień) – wyjaśnia, jaki wpływ na język sztuki miała cenzura (język ezopowy, satyra, ironia, groteska), odnajduje te cechy w czytanych utworach 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia twórców należących do pokolenia „Współczesności”, określa ich postawę wobec rzeczywistości (na podstawie wiadomości z podręcznika) – wie, czym był tzw. drugi obieg wydawniczy – *analizuje język i styl utworów Mroźka (rozpoznaje groteskowość stylizacji) i określa, jakie elementy rzeczywistości komunistycznej zostały w ten sposób ośmieszone – na przykładzie czytanego wiersza wyjaśnia, jak Herbert nawiązuje do tradycji kultury i jak ją reinterpretuje – we własnych interpretacjach wykorzystuje informacje z eseju Burka o poezji Herberta 	MED

	<p>A. Zagajewski, <i>Plany sprawozdania</i></p> <p>J. Polkowski, *** [<i>Dla Ciebie ciągle małym chłopcem jest ten świat</i>]</p> <p>M. Białoszewski, <i>Kabaret Kici Koci</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje czytane utwory, wnioskuje na podstawie analizy: <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega i umie rozszyfrować aluzje polityczne i historyczne zawarte w czytanych utworach (np. *Mroźka, *Wierzyńskiego, poetów Nowej Fali) • *wskazuje frazeologizmy i potoczmy w wierszu Wierzyńskiego, określa ich funkcje • wyjaśnia tytuł wiersza, uwzględniając wieloznaczność wyrazu „moralitet” • interpretuje wiersz Herberta, sytuując go w kontekście historycznym, kulturowym, filozoficznym • wyjaśnia, dlaczego „smak” okazuje się kategorią etyczną (z jakimi wartościami się wiąże) • w wierszu Herberta wskazuje i komentuje nawiązania kulturowe • czyta ze zrozumieniem fragment rozprawy na temat poezji Herberta • interpretuje wiersze poetów Nowej Fali jako próbę odkłamania języka i ukazania prawdy społecznej • w czytanych wierszach wskazuje i interpretuje środki językowe typowe dla poezji Nowej Fali • wyjaśnia, czym jest manipulacja językowa, podaje przykłady • w wierszach poetów Nowej Fali wskazuje demaskowanie manipulacji i zakłamania języka • wskazuje nawiązania romantyczne i znaki tradycji narodowej w wierszu Polkowskiego i określa ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia poetów Nowej Fali, przedstawia założenia ideowe i artystyczne tej formacji (na podstawie informacji z podręcznika i czytanych wierszy) – wyjaśnia termin „poezja lingwistyczna”, odwołując się do wierszy poetów Nowej Fali – na konkretnych przykładach (np. zaczerpniętych z mediów) przedstawia mechanizmy manipulacji językowej – określa, jakie środki stylistyczne służą uwzniośleniu postaci w wierszu Polkowskiego – wyjaśnia określenie „poezja stanu wojennego” – porównuje dwa literackie obrazy stanu wojennego: Białoszewskiego i Polkowskiego ✓ dokonuje syntezy (np. w postaci referatu, eseju, rozprawki): „Różne reakcje literatury (filmu, sztuki...) na polityczną dyktaturę: powaga, śmiech, ironia...” 	<p>F</p> <p>MED</p>
--	---	---	--	---------------------

8. Literatura utraconych ojczyzn					
Literackie powroty do krain dzieciństwa – temat fakultatywny	2F	<p>*fragmenty utworów do wyboru, np.:</p> <p>S. Vincenz, <i>Na wysokiej poloninie...</i></p> <p>Cz. Miłosz, <i>Dolina Issy</i></p> <p>A. Chciuk, <i>Atlantyda</i></p> <p>J. Strykowski, <i>Głosy z ciemności</i></p> <p>M. Wańkowicz, <i>Ziele na kraterze</i></p> <p>T. Konwicki, <i>Sennik współczesny</i></p> <p>P. Huelle, <i>Opowiadania na czas przeprowadzki</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>fotografie i rysunki ukazujące krajobrazy kulturowe Kresów (z podręcznika)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *interpretuje czytane fragmenty, uwzględniając ich temat, nastrój (przesłanie), warstwę językowo-stylistyczną itp. – *określa charakter przestrzeni wykreowanej w utworach – *przedstawia sposób portretowania ludzi, określa ich tożsamość i świat wewnętrzny oraz łączące ich więzi międzyludzkie – *określa granice ojczyzn bohaterów Vincenza, Miłosza, Chciuka, Wańkowicza, Huellego (w sensie geograficznym i emocjonalnym) – *w języku czytanych utworów odnajduje elementy dialektów, zwłaszcza polszczyzny kresowej – *wskazuje regionalizmy, określa ich znaczenie i funkcje – *odnajduje romantyczne pochodzenie literackiego obrazu małej ojczyzny (np. <i>Pan Tadeusz</i> Mickiewicza) – *wyjaśnia, czym jest idea regionalizmu i jakie znaczenie ma spotkanie kultur dla wspólnoty europejskiej – *krótko przedstawia nurt utraconych ojczyzn we współczesnej literaturze, podaje główne tematy i nastroje, nazwiska autorów, najważniejsze tytuły (na podstawie wiadomości z podręcznika) 	<ul style="list-style-type: none"> – *na podstawie czytanych fragmentów wskazuje specyficzne cechy (językowe i stylistyczne) prozy Vincenza, Miłosza, Chciuka, Wańkowicza – *wyjaśnia związek nurtu utraconych ojczyzn ze zmianami politycznymi po II wojnie światowej – *wyjaśnia, jakie znaczenia zawiera nazwa „Kresy” i jaki ich obraz ukazują czytane fragmenty (interpretuje fragmenty i dokonuje syntezy, uogólnia; dostrzega m.in. idealizację, nostalgię, perspektywę dzieciństwa, scalenie obrazu, na który składają się przyroda, ludzie, tradycja, eksponowanie rodzinnej wspólnoty, tęsknotę za utraconym rajem) ✓ *odwołując się do poznanych utworów, przedstawia literacki obraz kresów w utworach XIX-wiecznych (dokonuje syntezy materiału) – *wymienia nazwiska najważniejszych autorów nurtu utraconych ojczyzn (na podstawie tekstów i wiadomości z podręcznika), wskazuje i krótko przedstawia ich „domowe ojczyzny” 	REG

O wyobrażeniu przeszłości – krytycznie	1 + *4	<p>W. Gombrowicz, <i>Trans-Atlantyk</i> (fragment lub *powieść czytana w całości)</p> <p>W. Gombrowicz, <i>Dziennik 1953–1956</i> (fragm.)</p> <p>J. Jarzębski, <i>Dziedzic z sandomierskiego</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje wybrane fragmenty (np. z podręcznika) – wskazuje elementy parodii, groteski, satyry, określa, co jest przedmiotem krytyki pisarza – analizuje styl Gombrowicza pod kątem budowy zdań, określa jego charakterystyczne cechy (powtórzenia, „kresowy” szyk wyrazów) – *w języku narratora dostrzega karykaturę, wskazuje nawiązania do polszczyzny sarmackiej, elementy kresowe – odwołując się do tekstu utworu, określa stosunek pisarza do przeszłości szlacheckiej – *określa, w jaki sposób elementy autobiograficzne w utworze łączą się z groteską, tworząc fantastyczną opowieść o Polakach w Argentynie – *na podstawie fragmentu <i>Dziennika</i> określa, jaki jest stosunek Gombrowicza do modnych ideologii, światopoglądów itp. – czyta ze zrozumieniem tekst Jarzębskiego o Gombrowiczu – *wyjaśnia, co to znaczy, że literatura zafalszowała ziemianom ich obraz świata (na podstawie czytanego tekstu), odnosi tę myśl do interpretacji <i>Trans-Atlantyku</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – *wskazuje mit sarmacki jako dziedzictwo polskiej przeszłości kształtujące wyobrażenie Polaków o sobie – *określa, jakie znaczenie dla krytycznego obrazu „kultury ojców” ma „sarmacka polszczyzna” Gombrowicza – *porównuje <i>Trans-Atlantyk</i> z <i>Panem Tadeuszem</i> Mickiewicza i <i>Doliną Issy</i> Miłosza (lub innym utworem idealizującym przeszłość i obraz małej ojczyzny) – *interpretuje <i>Trans-Atlantyk</i> jako polemikę ze szlachecko-romantyczną afirmacją polskości – *na podstawie <i>Trans-Atlantyku</i> i fragmentu <i>Dziennika</i> określa, jak Gombrowicz rozumie szlachecki etos – *wykorzystuje wiadomości z tekstu Jarzębskiego do interpretacji utworu Gombrowicza 	MED
--	--------	---	---	---	-----

9. Literatura i egzystencja

<p>Egzystencjalizm: Syzyf – człowiek absurdalny</p>	<p>2</p>	<p>A. Camus, <i>Mit Syzyfa</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY sztuka: A. Giacometti, <i>Idący człowiek</i> film: przykładowe kadry z filmów, w których widoczny jest wpływ egzystencjalizmu (z podręcznika i innych źródeł)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem esej <i>Mit Syzyfa</i>, odkrywa jego przesłanie filozoficzne: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Syzyf jest dla Camusa bohaterem niezwykłym i na czym polega jego heroizm • wyjaśnia, dlaczego „trzeba wyobrazić sobie Syzyfa szczęśliwym” • wyjaśnia, jaką postawę Camus nazywa „zwycięstwem absurdalnym” – wyjaśnia, że przedmiotem filozofii egzystencjalistycznej jest pytanie o sens ludzkiego istnienia – ogólnie przedstawia najważniejsze założenia egzystencjalizmu Sartre’a – interpretuje dzieła sztuki, które kojarzą się z egzystencjalizmem; określa, jak pokazują człowieka i jakie prawdy o nim przedstawiają <p><u>fakultatywnie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – *wymienia twórców i najważniejsze dzieła polskiej szkoły filmowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego heroizm Syzyfa jest „bezbożny” (dlaczego Camus odrzuca Boga i jak interpretuje cierpienie Chrystusa) – *określa egzystencjalną problematykę innych wybranych mitów – przedstawia założenia filozofii egzystencjalistycznej, wskazując głównych jej twórców, np.: *Kierkegaarda, *Heideggera, Sartre’a, Camusa; wymienia ważne dla niej pojęcia – podaje ogólne informacje o Camusie jako wielkim moralisście XX w., filozofie i pisarzu i jego najważniejszych utworach (na podstawie wiadomości z podręcznika) – określa klimat kultury europejskiej, w jakim zrodził się egzystencjalizm XX w. (na podstawie podręcznika) – określa, w jaki sposób filozofia egzystencjalistyczna wpłynęła na sztukę (literaturę, malarstwo, film) – *odczytuje dzieło Giacomettiego, wskazując jego cechy nasuwające skojarzenia z egzystencjalistyczną koncepcją człowieka (np. jakimi środkami przedstawiona jest izolacja i samotność ludzka) <p><u>fakultatywnie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – *podaje informacje na temat włoskiego neorealizmu, Nowej Fali kina francuskiego; wymienia głównych twórców i ogólne założenia 	<p>F</p>
---	----------	---	---	--	----------

Powieść jako filozoficzna parabola	6–8	<p>A. Camus, <i>Dżuma</i></p> <p>PROPONOWANY KONTEKST *G. Herling-Grudziński, <i>Pietà dell'Isola</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – streszcza fabułę powieści i opisuje jej świat przedstawiony, wskazując paraboliczny charakter utworu – porównuje opisy Oranu i życia jego mieszkańców w czasie kolejnych etapów rozwoju epidemii, interpretuje zauważone zmiany – prezentuje i charakteryzuje bohaterów utworu, wyjaśnia, na czym polega ich samotność, odnosi ją do egzystencjalistycznej koncepcji bytu ludzkiego – uzasadnia, iż bohaterowie <i>Dżumy</i> reprezentują różne postawy ludzkie wobec zła, np.: <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje doktora Rieux i jego filozofię życiową • przedstawia dylematy Ramberta i zachodzące w nim zmiany • przedstawia przemiany w światopoglądzie ojca Paneloux • w odniesieniu do postaci Tarrou wyjaśnia, czym jest wg Camusa „świętość” i czyste sumienie – rozpoznaje paraboliczny charakter dżumy opisanej w powieści (przy dostrzeżeniu realizmu jej opisów) – interpretuje motto powieści i określa jej przesłanie – *przedstawia i interpretuje świat bohatera opowiadania Herlinga-Grudzińskiego ✓ dokonuje syntezy (na podstawie poznanych utworów literackich) 	<ul style="list-style-type: none"> – na przykładach bohaterów powieści określa, jakiego wygnania doświadcza człowiek w zamkniętym świecie – wskazuje wojnę, okupację i obozy jako genezę koncepcji filozoficznej Camusa (obraz człowieka i jego cierpienia) – interpretuje <i>Dżumę</i> jako filozoficzną parabolę ukazującą tragizm ludzkiej egzystencji i postawy ludzkie wobec zła – *odnosi utwór do założeń filozofii egzystencjalistycznej, wskazuje w powieści jej kluczowe pojęcia (np. śmierć, samotność, wolność i uwięzienie), rozpoznaje obraz tragicznej egzystencji „człowieka absurdałnego” itp. – *porównuje sposób ukazania tragizmu egzystencji człowieka w <i>Dżumie</i> i opowiadaniu Herlinga-Grudzińskiego – *na podstawie obu utworów przedstawia wykorzystanie motywu choroby jako metafory egzystencji człowieka (np. cierpiący, samotny, zamknięty w sobie – uwięziony) 	F
------------------------------------	-----	--	--	---	---

			<p>i innych dzieł sztuki z różnych epok): „Doznanie samotności, cierpienia i śmierci – jako uniwersalne doświadczenie egzystencjalne człowieka”; pisze rozprawkę lub *esej na ten temat</p>		
Bilans Różewicza	4	<p>T. Różewicz, <i>Strach, Spadanie...</i>, <i>Drewno</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY Michał Anioł, <i>Sąd Ostateczny</i> (fragm.) D. Bouts, <i>Piekło</i> F. Bacon, studium do <i>Ukrzyżowania</i> M. C. Escher, <i>Względność</i></p>	<p>– interpretuje wiersze Różewicza, przywołując utwory wcześniej poznane (np. <i>Ocalony</i>) i ich kontekst historyczny, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa, jakie znaczenie dla człowieka ma świadomość istnienia stałych wartości, „góry” i „dołu”, obawa przed upadkiem moralnym • wskazuje różnice znaczeniowe między „upadkiem” a „spadaniem” jako wyznaczniki obrazu człowieka różnych epok • określa właściwości języka poetyckiego Różewicza (analizuje dobór rzeczowników i znaczenia, w jakich występują, składnię, obecność środków stylistycznych, frazeologię itp.) • odnajduje utarte zwroty językowe, frazeologizmy, schematy różnych wypowiedzi; interpretuje je jako kompromitację słów i wyrażeń, wyraz pustosłowania, chaosu pojęciowego i moralnego, w jakim żyje współczesny człowiek 	<p>– na podstawie znanych tekstów kultury przedstawia symbolikę góry i dołu w kulturze europejskiej</p> <p>– przedstawia motyw „pierwszego upadku” (strącenia zbuntowanych aniołów) i jego kulturową interpretację; przywołuje zawierające go różne teksty kultury</p> <p>– określa, jaką funkcję w poezji Różewicza pełni milczenie</p> <p>– wskazuje przykłady konkretyzacji metafor, omawia ich funkcje</p> <p>– na podstawie czytanych wierszy oraz wiadomości z podręcznika określa, jaką ocenę kultury europejskiej zawarł poeta w swojej twórczości</p> <p>✓ dokonuje syntezy: „Jak literatura różnych epok ukazywała upadek człowieka i związaną z nim koncepcję kondycji ludzkiej”</p>	

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację człowieka w świecie pozbawionym hierarchii wartości, ładu, trwałych znaczeń, kierunków dążenia, celu życia, Boga itp. 			
Poezja wobec dylematów egzystencji	2 +*1	<p>*A. Bursa, <i>Sobie samemu umarlemu</i></p> <p>S. Grochowiak, <i>Plonąca żyrafa</i></p> <p>*R. Wojaczek, <i>Martwy język</i></p> <p>W. Szymborska, <i>Obmyślam świat, Utopia, *** [Nicość...]</i></p> <p>*S. Barańczak, <i>Jakieś Ty</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>S. Balbus, [<i>Poetycki warsztat Szymborskiej</i>]</p> <p>sztuka:</p> <p>S. Dali, <i>Plonąca żyrafa</i></p> <p>F. Bacon, <i>Edyp i Sfinks</i></p> <p>D. Ingres, <i>Edyp i Sfinks</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta i interpretuje wiersze, wskazując odniesienia do filozofii egzystencjalizmu, np.: interpretuje stan śmierci, w jakim znajduje się podmiot liryczny wiersza Bursy (określa przedstawione w ten sposób doświadczenie egzystencjalne) – odnajduje motywy i formy w sztuce, do których nawiązuje wiersz Grochowiaka i tytuł tomu <i>Menuet z pogrzebaczem</i> – określa, jaką funkcję pełnią w wierszu Grochowiaka motywy brzydoty – opisuje kondycję ludzką w ujęciu Grochowiaka – *wnioskuję, dlaczego w wierszu Wojaczka język człowieka jest językiem „martwym” – *w wierszu Wojaczka rozpoznaje prowokację poetycką i określa, w co jest ona wymierzona – ocenia „drugie wydanie świata” w wierszu Szymborskiej – wskazuje i formułuje pytania (problemy) filozoficzne obecne w wierszach Szymborskiej – opisuje właściwości języka poetyckiego Szymborskiej (gry znaczeniami wyrazów, wykorzystanie 	<ul style="list-style-type: none"> – *zestawia sposób wykorzystania motywu upiora i „żywego trupa” w wierszu Bursy i w utworach Mickiewicza – *interpretuje sytuację „upiora” w kontekście poglądów Camusa (na podstawie wiadomości z podręcznika) – wyjaśnia termin „turpizm” (znaczenie, pochodzenie, *przedstawia związaną z nim polemikę poetów) – interpretuje wiersz Grochowiaka w kontekście filozofii egzystencjalizmu – *wyjaśnia określenie: „poeta przeklęty”, odnosi je do polskich poetów współczesnych (np. Wojaczka) – rozpoznaje filozoficzny kontekst czytanych wierszy Szymborskiej (np. dialektyka jako sztuka poszukiwania prawdy, poglądy na zmienność i trwanie, istnienie i nicość itp.) – odczytuje sprzeciw wobec śmierci zawarty w wierszach poetki – podaje ogólne informacje o autorach czytanych wierszy (na podstawie podręcznika) – *na podstawie statystycznej analizy słownictwa określa tematykę 	F	F

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację człowieka w świecie pozbawionym hierarchii wartości, ładu, trwałych znaczeń, kierunków dążenia, celu życia, Boga itp. podobieństw brzmieniowych, rozbijanie frazeologizmów itp.) – w wierszach Szymborskiej rozpoznaje ironię, sarkazm, parodię; określa ich funkcje – czyta ze zrozumieniem fragment eseju Balbusa – *określa, o jakim dramacie egzystencjalnym mówi wiersz Barańczaka – analizuje język poetycki czytanych wierszy pod kątem słownictwa (np. powtarzające się rzeczowniki i czasowniki), składni, obecności potocyzmów i poetyzmów, wymieszania konwencji i stylów – odczytuje i *interpretuje dzieła malarskie reprezentujące nurt egzystencjalistyczny w sztuce 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia sytuację człowieka w świecie pozbawionym hierarchii wartości, ładu, trwałych znaczeń, kierunków dążenia, celu życia, Boga itp. i problematykę różnych nurtów poezji współczesnej (bierze pod uwagę np. wiersze z podręcznika, teksty piosenek młodzieżowych i inne grupy tekstów) – *określa, jaką interpretację mitu o Edypie przedstawia obraz Ingresa, a jaką – Bacona; rozpoznaje konwencję każdego z dzieł 	
10. Teatr groteski: rewolucja i absurd					
Groteskowa wizja końca świata	1+*4	<p>S. I. Witkiewicz, <i>Szewcy</i> (fragment z podręcznika lub *utwór czytany w całości)</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY</p> <p>S. I. Witkiewicz, <i>Autoportret pięciokrotny</i></p> <p>*S. I. Witkiewicz, <i>Teatr</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – *przedstawia przestrzeń sceniczną, postacie i przebieg wydarzeń ukazanych w dramacie – *charakteryzuje trzy fazy rewolucji przedstawione w <i>Szewcach</i> – *określa, w jaki sposób została przedstawiona w dramacie walka klas – *dostrzega w <i>Szewcach</i> elementy nadrealizmu i ekspresjonizmu (np. przestrzeń sceniczną, konstrukcja postaci, fabuła itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> – *szerzej charakteryzuje świat wykreowany w dramacie Witkacego (czas, miejsce, postacie i ich język, zdarzenia), wskazując jego absurdalność, nielogiczność – *porównuje język, jakim mówią różne postacie sceniczne; wyciąga wnioski – *na konkretnych przykładach wskazuje wymieszanie konwencji estetycznych (patosu i trywialności, grozy i komizmu itp.) 	

			<ul style="list-style-type: none"> – *interpretuje przedstawioną wizję świata (chaos) – *przedstawia katastroficzne przecucia Witkacego (odczłowieczenie, wielkoprzemysłowa uniformizacja życia, zanik indywidualności itp.) – czyta i interpretuje wskazane fragmenty dramatu (np. z podręcznika) – charakteryzuje język i styl dramatu, wskazując wymieszanie stylów, neologizmy, hybrydy, aluzje i przytoczenia, ocenia ich funkcje i ogólny efekt – wyjaśnia, czym jest hybryda językowa, podając przykłady – w czytany fragmencie wskazuje cechy groteski, określa jej funkcje – *na podstawie fragmentu rozprawy Witkacego o teatrze wyjaśnia, jak należy od treści przechodzić do Czystej Formy i jak zbliżyć widza do „tajemnicy istnienia” ✓ *porównuje <i>Szewców</i> z innymi rodzajami dramatu, np. antycznym, klasycznym, szekspirowskim, romantycznym (dokonuje syntezy materiału) 	<ul style="list-style-type: none"> – *w różnych elementach dramatu rozpoznaje i interpretuje aluzje i nawiązania kulturowe (np. nawiązania do Wyspiańskiego, motyw maski) – *w dramacie odnajduje cechy groteski politycznej – wskazuje elementy groteski w języku (wymieszanie różnych stylów, nieadekwatnych form językowych itp.) – interpretuje język utworu (kompromitacja jałowości XX-wiecznych intelektualistów, parodia stylu modernistycznego, wprowadzenie komizmu itp.) – prezentuje podstawowe wiadomości o życiu i twórczości Witkacego, m.in. o jego twórczości literackiej i malarskiej, firmie portretowej, poszukiwaniach artystycznych, w tym <ul style="list-style-type: none"> – *o teorii Czystej Formy (zakres wiadomości z podręcznika) – *podaje informacje o recepcji dramatów Witkacego – ich renesansie po roku 1956, m.in. przywołuje teatr Kantora (zakres wiadomości z podręcznika) – *na przykładzie <i>Szewców</i> określa, na czym polega nowatorstwo artystyczne dramatów Witkacego 	MED
--	--	--	--	--	-----

Współczesny <i>everyman</i> – człowiek „umarły za życia”	2–3 +*1	*T. Różewicz, <i>Kartoteka</i> (fragmenty lub całość)	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje bohatera <i>Kartoteki</i>, interpretuje jego bierność, brak imienia, wieku, zawodu itp. – określa, jak bohater <i>Kartoteki</i> postrzega swoje życie (zestawia ze świadomością podmiotu lirycznego wierszy Różewicza) – *interpretuje postać bohatera jako współczesnego <i>everymana</i>, wyjaśnia to pojęcie – *określa rolę chóru w <i>Kartotece</i>, porównując go do chóru teatru antycznego – *interpretuje tytuł dramatu – *uzasadnia, iż <i>Kartoteka</i> jest dramatem otwartym 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje kreację bohatera <i>Kartoteki</i> z tradycyjną rolą bohatera dramatu – *w konstrukcji bohatera rozpoznaje biografię pokolenia wojennego, wskazuje jego doświadczenia, dylematy moralne, kompleksy itp. istniejące w świadomości bohatera, wprowadza kontekst podmiotu lirycznego wierszy Różewicza – *wyjaśnia, dlaczego bohater jest „umarły za życia” – *określa źródła deformacji świata przedstawionego w dramacie (istnieje on w świadomości i podświadomości bohatera) – *wyjaśnia, czym był teatr absurdu lat 50., wymienia głównych twórców i ogólne założenia nurtu, wiąże go z egzystencjalizmem 	MED
Za co kochamy Mrożka...	5	S. Mrożek, <i>Tango</i> (utwór czytany w całości) J. Błoński, <i>Rewolucja nihilizmu</i>	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przestrzeń sceniczną dramatu, wygląd, zachowanie i język bohaterów, określa ukazany w ten sposób obraz świata – zestawia poglądy na kulturę przedstawicieli trzech pokoleń ukazanych w dramacie – wyjaśnia, jak ukazany jest motyw buntu pokoleniowego – określa, jaką rolę odgrywa w dramacie motyw ślubu (odnosi go do tradycji literackiej) – wyjaśnia przyczyny klęski Artura – charakteryzuje postawę i poglądy Edka, określa jego rolę w dramacie 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje w dramacie cechy tragikomedii rodzinnej – wskazuje elementy konwencji groteskowej i określa jej funkcje – *wyjaśnia termin „teatr groteski” – odnosząc go do <i>Tanga</i> – wyjaśnia, czym jest purnonsens, ilustrując go przykładami z dramatu Mrożka – *kojarzy postać Edka oraz jego relacje z innymi postaciami z wydarzeniami historycznymi ostatnich kilkudziesięciu lat – wyjaśnia, jaką funkcję w dramacie pełni motyw tanga, *odnosząc go do 	

			<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawy reprezentowane przez postacie sceniczne (np. Artura, Edka, Eugeniusza, Stomila i Eleonory) – odczytuje <i>Tango</i> jako: <ul style="list-style-type: none"> • dramat o źródłach tyranii • obraz egzystencjalnych problemów człowieka współczesnego • dramat o przemianach kulturowych ✓ dokonuje syntezy: „Funkcjonowanie motywu tańca w literaturze różnych epok” (powtórzenie i zebranie materiału) 	<ul style="list-style-type: none"> repcji kulturowej tego tańca – wykorzystuje tezy i informacje z eseju Błońskiego do interpretacji postaci dramatu i reprezentowanych przez nie postaw ✓ przygotowuje samodzielną prezentację z wykorzystaniem materiałów ilustracyjnych: „Funkcjonowanie motywu tańca w literaturze różnych epok” 	MED
11. Poezja, która ocala					
Klasycyzm i harmonia	4+*2	<p>L. Staff, <i>Harmonia</i>, <i>Bonaccia</i></p> <p>J. Tuwim, <i>Zmęczenie</i></p> <p>*oraz wybór wierszy innych poetów, np.: K. Wierzyński, <i>Skok o tycze</i>, J. Iwaszkiewicz, <i>Powrót, Źródło Aretuzy</i> T. S. Eliot, <i>Ziemia jałowa</i> (fragm.) O. Mandelsztam, *** [To garncarze Krecie wielkość dali]</p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY Z. Kubiak, <i>Pożegnanie dzieciństwa</i> (fragm.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje czytane wiersze – określa ich nastrój i wskazuje tworzące go środki poetyckie – analizuje budowę wersyfikacyjno-składniową utworów, słownictwo, środki stylistyczne, wskazuje ich związek z klasycznym wzorcem poezji – wskazuje funkcjonowanie motywu harmonii w wierszach Staffa, Tuwima, *Wierzyńskiego i innych poetów – wskazuje i interpretuje nawiązania kulturowe obecne w czytanych utworach (np. lutnia Apollina, człowiek „ulepiony z gliny”, laur olimpijski, topos <i>otium</i> – <i>negotium</i>, motywy powrotu, wiosny itp.) – określa postawę poety i koncepcję poezji wyłaniającą się z wierszy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia Staffa jako twórcę nurtu klasycznego i klasyka poezji polskiej (przypomina utwory poznane wcześniej, wskazuje trwałe cechy postawy poetyckiej Staffa) ✓ wskazuje trwałość dziedzictwa poezji Kochanowskiego, przywołuje wiersze Norwida (powtórzenie) i Tuwima – *określa, jaka koncepcja filozoficzna jest związana z antycznym rozumieniem poety doskonałego – *wyjaśnia antyczne porównanie poety do pszczoły – tłumaczy termin „topos”, podając przykłady, przedstawia rolę obecności toposów w poezji klasyków – w wierszu Wierzyńskiego wskazuje środki językowe służące dynamizacji obrazu 	F

		<p>sztuka: <i>Głowa woźnicy</i>, rzeźba z Akropolu Poliklet, <i>Doryforos</i> Myron, <i>Dyskopol</i> Michał Anioł, <i>Dawid</i> L. Signorelli, <i>Wskrzeszenie zmarłych</i> J. Vermeer, <i>Kobieta z dzbanem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – określa dziedzictwo kulturowe obecne w czytanych wierszach (nawiązania „śródziemnomorskie”, przywoływane dzieła sztuki, „rzecz czarnoleska” itp.) – w czytanych wierszach odnajduje antyczny ideał harmonii piękna, sprawności fizycznej i dobra moralnego (np. w wierszu Wierzyńskiego) – *analizuje budowę wierszy Iwaszkiewicza, podkreślając ich formalną doskonałość – *w wierszach Iwaszkiewicza wskazuje przywołane dzieła sztuki (motywy związane ze sztuką), lokalizuje je, określa ich znaczenia metaforyczne i symboliczne – na podstawie znanych utworów (dzieł sztuki) wyjaśnia symbolikę źródła *i jej znaczenie w kulturze europejskiej – interpretuje motyw wiosny i „okrutnego kwietnia” w wierszu Eliota – interpretuje obraz „ziemi jałowej” Eliota (jako kryzys cywilizacji europejskiej) – *wyjaśnia symbolikę Krety, „dźwięcznej ziemi”, garncarzy i gwiazd w wierszu Mandelstama – *interpretuje wiersz Mandelstama w kontekście historycznym – wyjaśnia terminy: klasycyzm, klasycyzny, wskazując różne ich znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> – *w wierszach Iwaszkiewicza odnajduje elementy klasyczne i parnasistowskie – *wyjaśnia, czym jest oktostych, wskazuje tradycję tej strofy – wyjaśnia określenie „poeta kultury” w odniesieniu do Iwaszkiewicza (lub innych twórców) – *w wierszu Eliota wskazuje i omawia nawiązania kulturowe – *wyjaśnia, na czym polega koncepcja klasycyzmu stworzona przez Eliota – *przedstawia (ogólnie) sylwetkę Mandelstama ✓ przygotowuje prezentację na temat trwałej obecności nurtu klasycznego w kulturze europejskiej (dokonuje syntezy materiału), wykorzystuje utwory poznane na lekcjach polskiego w liceum i *własne lektury oraz materiał ilustracyjny 	E
--	--	--	--	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> – czyta ze zrozumieniem fragment eseju Kubiaka ✓ dokonuje syntezy: na podstawie znanych utworów i dzieł sztuki uzasadnia, że antyk i mity greckie stanowią wciąż żywe źródło kultury śródziemnomorskiej 		
Poeta w świecie kultury i historii	3	Cz. Miłosz, <i>Przedmieście</i> , <i>Świat (poema naiwne): Wiara, Miłość, Zakłęcie</i> , <i>*St. Ign. Witkiewicz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje czytane wiersze Miłosza – określa, kim jest podmiot liryczny czytanych wierszy i jakie są jego relacje z autorem (z tej perspektywy ocenia przedstawione w wierszach poglądy) – omawia filozoficzne przesłanie wierszy z cyklu <i>Świat (poema naiwne)</i> – wskazuje, w czym poeta upatruje ocalenia wartości, ładu, człowieczeństwa – opisuje język poetycki Miłosza, wskazuje jego stałe cechy (np. posługiwanie się obrazowym przykładem, aforystyczność, stosowanie epitetów i metafor, przejrzystość składni itp.) – wskazuje i interpretuje krajobrazy (przestrzeń poetycką) w różnych wierszach Miłosza, dostrzega odniesienia do kulturowego motywu „ogrodu” i „cementarza” – w wierszu <i>Zakłęcie</i> wskazuje „powszechne idee” ustanowione przez rozum; wyjaśnia klasyczne pojęcie „rozumu” jako mocy tworzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia terminy: liryka roli, monolog „persony” lirycznej; odnosi je do formy podawczej czytanych wierszy – określa, na czym polega oszczędność formy poetyckiej w wierszach Miłosza i jaka jest jej funkcja – przedstawia relacje między „naiwną” formą wierszy z cyklu <i>Świat</i> a ich doniosłym przesłaniem filozoficznym – na przykładach czytanych wierszy wyjaśnia, na czym polega nowa technika poetycka Miłosza (równorzędność warstwy realistycznej, opisowej i symbolicznej utworu) – tłumaczy na czym polega postawa ironiczna w wierszach Miłosza (na konkretnych przykładach) – na podstawie czytanych wierszy określa, jakich wartości poszukuje Miłosz w tradycji kultury – przedstawia, jak Miłosz postrzega historię i jak pojmuje odpowiedzialność moralną człowieka (także na podstawie poznanych wcześniej wierszy poety; synteza materiału) 	E

			<p>wartości i przeciwstawiania się rozpaczy</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, jaką wartość przypisuje Miłosz słowu poetyckiemu, a jakie kompetencje – poecie – analizuje zamieszczoną w podręczniku autorską interpretację wiersza <i>Przedmieście</i> 		
	3	Z. Herbert, <i>Tamaryszek, Powrót prokonsula, Przesłanie Pana Cogito</i>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje czytane wiersze Herberta – identyfikuje podmiot liryczny wiersza <i>Tamaryszek</i> jako poetę, wskazuje jego nowe powinności – określa, jak Herbert postrzega zadania poety wobec ludzkich cierpień, wskazuje kontekst historyczny tych poglądów – wyjaśnia określenie „poetyka kontemplacji” i odnosi je do wiersza <i>Tamaryszek</i> oraz do innych utworów Herberta (*a także innych poetów, np. Staffa) – określa funkcję kostiumu antycznego w wierszu <i>Powrót prokonsula</i>, wskazuje dawne ideały i wartości, które zostały w ten sposób przywołane, określa, jakie miejsce we współczesnym świecie przyznaje im poeta – przedstawia bohatera lirycznego wiersza <i>Przesłanie Pana Cogito</i>, wskazuje jego kartezjański rodowód – na podstawie <i>Przesłania...</i> przedstawia poetyckie credo Herberta jako współczesnego moralisty 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje informacje o życiu i twórczości Herberta, wykorzystuje fragment dziennika Tyrmanda (zakres wiadomości z podręcznika) – wyjaśnia, co to znaczy, że w wierszach Herberta klasycyzm jest znakiem postawy moralnej – interpretuje postać Pana Cogito jako obraz problemów moralnych współczesnego intelektualisty ✓ na podstawie poznanych (także wcześniej) wierszy określa, jak Herbert wykorzystuje dziedzictwo przeszłości kulturowej (synteza) ✓ dokonuje syntezy: wymienia poetów XX w., których określa się mianem klasyków, wskazuje, w jaki sposób nawiązywali do wzorców i ideałów klasycznych; wyjaśnia, w jaki sposób postawa klasyczna była odpowiedzią na zagrożenia współczesności 	

			<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega heroizm moralny i tragizm Herbertowskiego Pana Cogito – na przykładach poznanych wierszy uzasadnia, że Herbert uczynił tradycję kultury językiem poetyckiej komunikacji 		
12. Więcej niż sztuka – Białoszewski i duch eksperymentu					
Białoszewski – poeta „osobny”. <i>Donosy rzeczywistości</i>	4–6	<p>M. Białoszewski, <i>Szare eminencje zachwyty, Sprawdzone sobą, Obierzyny (2), *Rozkurz, *Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> (fragm.), <i>wywód jestem 'u, namuszowywanie, Ja stróż latarnik nadaję z mrówkowca, Śmierć</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY R. Opalka, <i>Opisywanie świata</i>, T. Kantor, <i>Maszyna Aneantyzacyjna, Panoramiczny happening morski. Koncert morski</i> A. Sobolewska, <i>Być sobie jednym</i> H. Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i> (przypomnienie, kontekst do <i>Pamiętnika z powstania warszawskiego</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i interpretuje utwory Białoszewskiego – określa świat poetycki jego wierszy (przestrzeń, ludzi, przedmioty, działania będące przedmiotem namysłu i poetyckiego opisu) – wyjaśnia, dlaczego poezję Białoszewskiego zalicza się do nurtu lingwistycznego – tłumaczy, czym jest lingwistyka (językoznawstwo), co stanowi przedmiot jej badań – na podstawie czytanych wierszy wskazuje „gry z językiem” i eksperymenty Białoszewskiego prowadzące do stworzenia własnego języka poetyckiego – określa, jak język Białoszewskiego zmienia sposób widzenia rzeczywistości (odkrywanie rzeczy zwykłych, uwznioślanie codzienności, fascynacja banałem i szczegółem codzienności, metamorfozy zwykłych przedmiotów itp.) – przedstawia, jaki był stosunek Białoszewskiego do tradycji 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia informacje o życiu i twórczości Białoszewskiego, w tym również o jego poszukiwaniach teatralnych, Teatrze Osobnym itp. (zakres wiadomości z podręcznika, w tym fragment wspomnień Sobolewskiej) – wyjaśnia termin „poezja lingwistyczna”, odnosząc go do Białoszewskiego i *innych poetów – analizuje specyficzne dla Białoszewskiego środki językowe (np. rozbijanie słów, zamianę kategorii gramatycznych, dopisywanie nowych końcówek, kojarzenie słów odległych znaczeniowo na podstawie podobieństwa brzmieniowego, wprowadzanie instrumentacji głoskowej, wytrącanie słów z ich naturalnego kontekstu itp.) – określa, jaką rolę odgrywa zapis i kształt graficzny wiersza (segmentacja tekstu, krótkie wersy, wcięcia, odstępy itp.) – wyjaśnia słowo „epifania” i określa, jaki efekt wywołuje odniesienie go 	

			<p>poetyckiej (wskazuje preferowanie poezji wygłaszanej)</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizując wskazane utwory, określa, na czym polegały „epifanie” (olśnienia) Białoszewskiego – przywołując konkretne utwory, wyjaśnia, dlaczego Białoszewski bywa nazywany „poetą rupieci” – *wskazuje zbieżność eksperymentów Białoszewskiego z kierunkami poszukiwań neoawangardy zachodniej lat 60. (np. obserwowanie życia codziennego, zwykłych sytuacji, działania artystyczne, happeningi, komponowanie dzieła z odpadów, przedmiotów gotowych itp.) – określa, w jaki sposób Białoszewski mówi o sprawach egzystencjalnych: życiu, śmierci... ✓ przedstawia obraz śmierci w wierszu Białoszewskiego na tle kulturowej tradycji motywu – czyta ze zrozumieniem tekst Sobolewskiej – na podstawie analizy wskazanych wierszy określa, czym dla Białoszewskiego jest wiersz i pisanie poezji – *na podstawie czytanych fragmentów przedstawia, jaki obraz powstania warszawskiego zawarł Białoszewski w <i>Pamiętniku z powstania warszawskiego</i> 	<p>do „olśnień” banalnymi rzeczami codziennymi</p> <ul style="list-style-type: none"> – *przycząca informacje o rolach przedmiotów w teatrze Białoszewskiego (na podstawie wiadomości z podręcznika) – *wyjaśnia, czym był Teatr Osobny i w jaki sposób eksperymenty teatralne wynikały z pojmowania przez Białoszewskiego roli słowa (sztuki) – *wskazuje działanie artystyczne (sam proces powstawania dzieła) jako przedmiot sztuki twórców neoawangardy na Zachodzie, podaje przykłady – *wyjaśnia, w jaki sposób twórcy neoawangardy włączali do swych utworów elementy rzeczywistości (np. muzyka konkretna Cage’a, odgłosy rzeczywistości w wierszach Białoszewskiego) ✓ dokonuje syntezy: przedstawia Białoszewskiego jako poetę na tle tradycji literackiej (różnych koncepcji poety) ✓ *porównuje <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> z innymi utworami przedstawiającymi walkę z niemieckim okupantem – *wskazuje przyczyny niechęci do fikcji literackiej w latach 70. 	
--	--	--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> – *analizuje język <i>Pamiętnika...</i>; odnajduje w nim cechy relacji mówionej i określa funkcję takiego zabiegu ✓ wyjaśnia, czym jest literatura faktu, przedstawia jej rozwój w latach 70., wymienia najważniejszych twórców i interesujące ich tematy (ogólnie, w zakresie wiadomości z podręcznika) – podaje najważniejsze gatunki z pogranicza literatury pięknej i dokumentu (reportaże, pamiętniki, dzienniki, wywiady) 	<ul style="list-style-type: none"> – na przykładach znanych utworów pokazuje, jak literatura piękna łączy się z publicystyką lub osobistymi świadectwami – określa, które cechy zbliżają utwór do literatury pięknej, a które – do publicystyki (dokumentu) 	
13. Poezja wiary					
Spotkania z Bogiem	3–5	<p>J. Twardowski, <i>za szybko, samotność, przezroczystość, szukam</i></p> <p>oraz wybór wierszy innych autorów XX w., np.: *J. Liebert, <i>Jeździec, Koguty</i>, A. Kamińska, <i>Odejście Hioba</i>, *<i>Rzeczy widzialne i niewidzialne</i>, Cz. Miłosz, <i>Traktat teologiczny</i>, J. St. Pasierb, <i>wstępując na wzgórze</i>, *<i>Genesis</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY sztuka: Guido z Sieny, <i>Św. Franciszek przemawiający do ptaków</i>, <i>Michał Anioł, Stworzenie Adama</i> B. Chromy, <i>Pieta z Cyklu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – interpretuje wskazane wiersze: <ul style="list-style-type: none"> • określa, jakie treści i przeżycia zawiera współczesna „poezja wiary” (świadectwo osobistych spotkań z Bogiem, ukazywanie obecności tego, co nadprzyrodzone, poczucie sensu istnienia itp.) • charakteryzuje relacje między nadawcą (ja) i adresatem monologu lirycznego (Ty – Bóg) w czytanych wierszach, określa jaką funkcję pełni przyjęta w wielu wierszach stylistyka rozmowy • przedstawia literackie (stylistyczne) sposoby ukazania sfery sacrum • opisuje język artystyczny czytanych utworów, wskazuje środki stylistyczne (np. apostrofy, powtórzenia, paradoksy, epitetki itp.) i określa ich funkcję w omawianych utworach 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje starotestamentowe źródło motywu rozmowy człowieka z Bogiem, interpretuje sposób jej ujęcia w poezji współczesnej – przedstawia chrześcijańskie rozumienie Słowa, zestawia je ze znaczeniem słowa poetyckiego – interpretuje czytane utwory w kontekście filozoficznym (św. Augustyn i św. Tomasz, dzieła mistyków hiszpańskich, Pascal, personalizm) – *krótko przedstawia najważniejsze informacje na temat filozofii personalistycznej – *wyjaśnia, jak personaliści rozumieli pojęcie osoby i odnosi je do poezji współczesnej – *wskazuje naukę św. Tomasza jako podstawę personalistycznego 	F
					F

	<p><i>oświęcimskiego, Ukrzyżowany</i> L. Sobocki <i>Polak</i> J. Nowosielski, <i>Matka Boska Oranta, Pływaczka, Pejzaż zielony</i> W. Kandinsky, <i>Żółte, czerwone, niebieskie</i></p> <p>muzyka: H. M. Górecki, <i>III Symfonia „Symfonia pieśni żalonych”</i> op. 36, cz. II</p> <p>L. Kołakowski, <i>Odwet sacrum w kulturze świeckiej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje w utworach postawę afirmacji świata istniejącego niezależnie od człowieka • porównuje, w jaki sposób spotkanie człowieka z Bogiem oraz doznanie sfery sacrum ukazuje poezja, a w jaki – malarstwo i rzeźba • w tekstach wierszy wskazuje słowne nawiązania do Biblii <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia relacje między wiedzą a wiarą w wierszach Twardowskiego – określa, na czym wg Twardowskiego, polega autentyczna świętość – opisuje przeżycia duchowe i doświadczenia egzystencjalne, o których mówi Twardowski – charakteryzuje postać mówiącą w wierszach jako człowieka, który doświadcza obecności Boga – opisuje język poetycki Twardowskiego (np. określa funkcję wyrazów pochodzących z języka potocznego, nadawanie cech fizycznych rzeczownikom abstrakcyjnym, stylizację litanijną itp.) – *charakteryzuje podmiot liryczny wierszy Lieberta – *wyjaśnia sens symbolu koguta na niebie, a także symbolikę kolorów w wierszach Lieberta – określa, w jaki sposób Kamińska ukazuje postać Hioba (odchodzi szczęśliwy) 	<p>rozumienia człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> – w czytanych wierszach odnajduje paradoksy, określa ich funkcję w nazywaniu niewyraźnego – przedstawia koncepcję człowieka „zewnętrznego” i „wewnętrznego” stworzoną przez mistyków; odnosi ją do poezji Kamińskiej – wymienia trzy porządki (ciała, umysłu i miłości) opisane przez Pascala, odnosi je do poezji Twardowskiego – podaje podstawowe informacje o życiu i twórczości Twardowskiego ✓ w czytanych wierszach i przywołanych dziełach sztuki dostrzega nawiązania do postaci i motywów biblijnych (np. Hiob, Pieta, Genesis), wyjaśnia, na czym polega ich reinterpretacja i jakie prawdy ukazują ✓ interpretuje dzieła sztuki nawiązujące do motywów religijnych, określa, w jaki sposób środkami malarskimi artyści przedstawiają sferę sacrum oraz relacje człowieka i Boga – na przykładzie przywołanych dzieł określa, jakie doświadczenia włączają autorzy w obszar przeżyć religijnych – *wyjaśnia, na czym polega „duchowe działanie kolorów” w malarstwie Nowosielskiego – przedstawia najważniejsze informacje na temat Kołakowskiego (z podręcznika) 	<p>F</p>
--	--	--	--	----------

			<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia ukazaną przez poetkę zależność między cierpieniem a szczęściem – uzasadnia, iż dla Miłosza prawda jest pojęciem teologicznym; wyjaśnia, dlaczego tak jest – relacjonuje wskazane przez poetę przyczyny napisania traktatu teologicznego – interpretuje symbolikę wzgórze (i wchodzenia na wzgórze) w wierszu Pasierba – *wskazuje i interpretuje podwójne nawiązanie w wierszu <i>Genesis</i>: do biblijnego opisu stworzenia człowieka i do dzieła Michała Anioła – czyta ze zrozumieniem fragment prozy Kołakowskiego 		F
14. Przygoda z wolnością – młoda literatura przełomu lat 80. i 90.					
Człowiek ponowoczesny w poezji „barbarzyńców”	2	<p>M. Świetlicki, <i>Dla Jana Polkowskiego, Przed wyborami, Tym razem odbędzie się bez ofiar</i></p> <p>*M. Biedrzycki, <i>Akslop</i></p> <p>*K. Jaworski, <i>Ubywanie</i></p> <p>*J. Podsiadło, <i>Don't leave me</i></p> <p>R. Tekieli, <i>Kaluże, Przyszli barbarzyńcy, Nibyt</i></p> <p>PROPONOWANE KONTEKSTY sztuka:</p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta i interpretuje wiersze poetów współczesnych – określa wpisaną w wiersze postawę wobec rzeczywistości, obowiązków społecznych i obywatelskich itp., wyjaśnia, na czym polegał ich bunt wobec obowiązujących kanonów – rekonstruuje portret człowieka ponowoczesnego ukazany w wierszach Świetlickiego, jego stosunek do obowiązków obywatelskich, świąt narodowych itp. – przedstawia problemy i tematy interesujące młode pokolenie twórców oraz przez nie odrzucane 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego do młodych poetów i pisarzy przylgnęła nazwa „barbarzyńcy” oraz jakie sensy się pod nią kryją – wyjaśnia, czym jest „poezja niewolników”, o której mowa w wierszu Świetlickiego, *określa, o jaki rodzaj niewoli chodzi – *interpretuje wiersz Tekielego w kontekście wiersza Kawafisa (motyw czekania na barbarzyńców) – *przedstawia i ogólnie prezentuje środowisko „bruLionu” (nonkonformizm, kontestacja literatury obywatelskiej, prowokacja 	

		<p>P. Campus, <i>Trzy przejścia</i> A. Warhol, <i>Marilyn Monroe</i> M. Pinińska-Bereś, <i>Mój uroczy pokoik</i></p> <p>architektura: hotel Jan III Sobieski, budynek Muzeum Żydowskiego w Berlinie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie czytanych wierszy określa, jak pokolenie „bruLionu” rozumie „bycie poetą” – w czytanych wierszach wskazuje i interpretuje elementy prowokacji artystycznej i obyczajowej – przedstawia dominujące funkcje języka komunikacji masowej, ilustruje je przykładami z tekstów pochodzących z prasy lub telewizji – wyjaśnia (ogólnie) równoważne terminy: postmodernizm i ponowoczesność – wyjaśnia wyrażenie „literatura trzeciego obiegu” – podaje przykłady funkcjonowania kultury alternatywnej (np. „Pomarańczowa Alternatywa”, artziny, graffiti, sztuka komputerowa itp.) 	<p>artystyczna i obyczajowa, „ulubione” lektury, odrzucenie symboliki romantycznej – zwrot ku kulturze masowej itp.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – w czytanych wierszach wskazuje wpływy języka komunikacji masowej lub języka ulicy – wyjaśnia, jaką diagnozę postawił kulturze i historii Fukuyama (ogólnie, w zakresie wiadomości z podręcznika) – przedstawia ogólny, syntetyczny obraz „człowieka ponowoczesnego”, przywołuje odpowiednie cytaty z omawianych wierszy – wskazuje cechy postmodernistyczne w dziełach różnych sztuk <ul style="list-style-type: none"> – malarstwie, architekturze itd. (eklektyzm, nawiązywanie do estetyki kiczu, swobodna gra wyobraźni, zaskoczenie itp.) 	<p>MED</p> <p>F</p>
<p>Uciekinierzy z historii – temat fakultatywny</p>	<p>1–2 F</p>	<p>*fragmenty wybranych utworów prozy współczesnej, np.: M. Gretkowska, <i>My zdies’ emigranty</i> P. Huelle, <i>Weiser Dawidek</i> A. Stasiuk, <i>Ptaki</i> A. Libera, <i>Madame</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – *czyta i interpretuje wskazane fragmenty prozy polskiej lat 90. – *określa, jaki wpływ na ludzkie losy wywarła historia i w jaki sposób doświadcza ona bohaterów czytanych utworów – *wskazuje problemy egzystencjalne i społeczne ukazane w czytanych fragmentach – *wskazuje rozluźnienie rygorów powieści (poszukiwania kompozycyjne) 	<ul style="list-style-type: none"> – *prezentuje najważniejszych twórców prozy lat 90. i ich głośne utwory – *wymienia najważniejsze nazwiska twórców współczesnej prozy światowej i ich dzieła (wskazane w podręczniku) – *wymienia najważniejsze cechy dzieła postmodernistycznego 	

			– *określa, na czym polega „lokalność” każdego z czytanych fragmentów (identyfikuje ją pod względem geograficznym, kulturowym, społecznym)		
Powtórzenie i zebranie materiału klasy III	2-4		✓ prezentuje w ujęciu syntetycznym zagadnienia literackie i kulturowe omówione w klasie III	✓ prezentuje w sposób pogłębiony zagadnienia literackie i kulturowe omówione w klasie III	